

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

KATEDRA APLIKOVANÉ EKOLOGIE

**SWAP: PŘÍSTUP K MINIMALIZACI ODPADOVÉ
STOPY NA INDIVIDUÁLNÍ ÚROVNI**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce Ing. Pavla Varvažovská, Ph.D

Diplomant: Bc. Barbora Kavková

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Barbora Kavková

Regionální environmentální správa

Název práce

Swap: Přístup k minimalizaci odpadové stopy na individuální úrovni

Název anglicky

Swap: An Approach to Minimizing Waste Footprint at an Individual Level.

Cíle práce

Hlavním cílem práce návrh zlepšení možnosti, jak může swap (volná výměna všeho, co přispět k redukci odpadové stopy na úrovni jednotlivců) napomáhat k udržitelnosti rozvoje regionů (posouzení dopadu životního stylu respondentů, včetně změn v jejich nákupních návycích a obecného přístupu ke spotřebě). Hlavní cíl bude podpořen dílčími cíli. Prvním dílčím cílem bude zhodnocení aktuálního stavu a vývoje swapu v ČR a v Evropě. Druhým dílčím cílem zjistit postoje veřejnosti ke swapu z pohledu ekonomického a sociálního (kategorizace předmětů zapojených do swapování, analýza materiálů těchto předmětů s důrazem na zjištění nejčastěji swapovaného materiálu) a celkové vyhodnocení vlivu životního stylu na propagaci udržitelného životního stylu mezi respondenty a identifikaci demografických faktorů ovlivňujících účast na swapování. Dalším dílčím cílem bude pohled aktérů organizování swapů.

Metodika

Teoretická část, charakteristika prostředí zhodnocení aktuálního vývoje fungování swapů bude vycházet ze studia dokumentů. Terénní šetření bude probíhat pomocí kvantitativního a kvalitativního sociologického přístupu. Kvantitativní data poskytnou numerické informace o rozsahu a typu swapových transakcí a množství ušetřeného odpadu, zatímco kvalitativní data nabídnou hlubší vhled do motivací a postojů účastníků swapování. Tento integrovaný přístup umožní komplexní analýzu fenoménu swapování a jeho dopadů na udržitelnost ve společnosti. Osnova práce: 1. Úvod 2. Cíl práce 3. Teoretická východiska 4. Metodika 5. Charakteristika prostředí 6. Šetření v terénu 7. Zhodnocení výsledků a diskuse. 8. Závěr 9. Seznam použitých zdrojů 10. Přílohy

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

odpadové hospodářství, swap, snížení odpadové stopy, zero waste, komunitní výměna, barter

Doporučené zdroje informací

- BUCZYNSKI, Beth. 2013. Sharing is Good: How to Save Money, Time and Resources through Collaborative Consumption. New Society Publishers. ISBN 9781550925449, 155092544X.
- DISMAN, M. 1998. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-141-2.
- HAUNEROVÁ, Klára. 2019. Méně mít, více žít: najděte si vlastní cestu k minimalismu. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-2562-3.
- STRASSER, Susan. 1999. Waste and Want: A Social History of Trash. Ilustrované vydání, dotisk. Metropolitan Books. ISBN 0805048308, 9780805048308.
- SUNDARARAJAN, Arun. 2017. The Sharing Economy: The End of Employment and the Rise of Crowd-Based Capitalism. Ilustrované vydání. MIT Press. ISBN 9780262533522, 0262533529.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – FŽP

Vedoucí práce

Bc. Ing. Pavla Varvažovská, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 5. 3. 2024

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 7. 3. 2024

prof. RNDr. Michael Komárek, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: **Swap: přístup k minimalizaci odpadové stopy na individuální úrovni** vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním diplomové práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze 31. 3. 2024

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí své diplomové Bc. Ing. Pavla Varvažovská, Ph.D. za její neocenitelnou odbornou radu, trpělivost a lidský přístup, kterými mě provázela. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, která mi byla neustálou oporou, poskytovala mi motivaci a psychickou podporu. Mou vděčnost dlužím také škole za poskytnutí příležitosti studovat a rozvíjet se v akademickém prostředí a za podmínky, které umožnily realizaci této práce.

Nesmírně si cením pomoci všech, kteří se mnou spolupracovali, poskytovali cenné informace, sdíleli své názory a zkušenosti, a tím přispěli k obohacení této práce. Speciální poděkování patří všem respondentům, kteří si našli čas na účast v dotazníkovém šetření a pomohli tak shromáždit potřebná data.

Děkuji.

V Praze 31. 3. 2023

.....

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá konceptem swapových akcí jako způsobu minimalizace odpadové stopy na úrovni jednotlivce a zkoumá jejich vliv na udržitelný životní styl. Hlavním cílem práce je navrhnout zlepšení, jak by mohly swapové akce přispět k udržitelnosti a rozvoji regionů - a to posouzením vlivu životního stylu účastníků, včetně změn v jejich nákupních zvyklostech a celkovém přístupu ke spotřebě. Práce je zaměřena na specifické cíle: pochopení postojů veřejnosti k swapu z ekonomického a sociálního hlediska, a celkové vyhodnocení vlivu životního stylu na podporu udržitelného životního stylu mezi respondenty s identifikací demografické faktory ovlivňující účast na swapování. Dalším cílem je zkoumat vnímání účastníků swapových akcí.

Metodologie použitá v této práci spojuje kvantitativní a kvalitativní výzkumné metody, což umožňuje komplexní analýzu fenoménu swapování a jeho dopadů na udržitelnost ve společnosti. Kvantitativní data poskytují numerické informace o rozsahu a typu swapových transakcí a množství ušetřeného odpadu, zatímco kvalitativní data nabízejí hlubší vhled do motivací a postojů účastníků swapování. Tento integrovaný přístup umožňuje důkladné zkoumání fenoménu swapování a jeho příspěvků k udržitelnosti ve společnosti.

Výsledky ukazují, že swapové akce mají významný potenciál v oblasti snižování odpadu a podpory udržitelného životního stylu, přičemž identifikují klíčové faktory, které mohou ovlivnit úspěšnost těchto iniciativ. Práce přispívá k lepšímu porozumění dynamice swapových akcí a jejich roli v udržitelné spotřebě, a nabízí praktické návrhy pro zvýšení efektivity a popularizace swapových akcí jako nástroje pro snižování odpadu.

Klíčová slova: Swap, minimalizace odpadu, udržitelná spotřeba.

Abstract

This thesis explores the concept of swap events as an innovative way of minimising the waste footprint at the individual level and examines their impact on promoting sustainable lifestyles. The main objective of the thesis is to suggest improvements on how swap events can contribute to sustainability and regional development by assessing the impact of participants' lifestyles, including changes in their purchasing habits and overall attitudes towards consumption. The thesis also focuses on the specific objectives of: understanding public attitudes towards swapping from an economic and social perspective, and an overall assessment of the impact of lifestyle on the promotion of sustainable lifestyles among respondents, while identifying demographic factors influencing swap participation. Another objective is to explore the perspectives of swap organizers.

The methodology combines quantitative and qualitative research methods, which enables a comprehensive analysis of the phenomenon of swapping and its impact on sustainability in society. Quantitative data provides numerical information on the scale and type of swap transactions and the amount of waste saved, while qualitative data offers deeper insights into the motivations and attitudes of swap participants. This integrated approach allows a thorough investigation of the swapping phenomenon and its contributions to sustainability in society.

The results show that swap events have significant potential in reducing waste and promoting sustainable lifestyles, while identifying key factors that may influence the success of these initiatives. The paper contributes to a better understanding of the dynamics of swap events and their role in sustainable consumption, and offers practical suggestions for increasing the effectiveness and popularization of swap events as a waste reduction tool.

Keywords: Swap, waste minimization, sustainable consumption,

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Cíle práce	2
3. Literární rešerše.....	3
3.1 Swap	3
3.2 Motivace	6
3.2.1 Minimalismus.....	6
3.2.2 Zero waste	7
3.2.3 Frugalismus	10
3.2.4 Suistable living.....	11
3.2.5 Konzumerismus	11
3.2.6 Materialismus	13
3.2.7 Fast Fashion	14
3.3 Swap ve sférách společnosti	16
3.4 Odpadní hospodářství ČR	20
4. Metodika	25
4.1 Kvantitativní šetření	25
4.2 Kvalitativní šetření	27
5. Charakteristika studijního území.....	28
5.1 Středočeský kraj	28
5.2 Okres Kladno.....	29
5.3 Okres Rakovník.....	32
6. Terénní šetření.....	36
6.1 Kvantitativní šetření	36
6.1.1 Analýza dat.....	41
6.2 Kvalitativní šetření	49

6.2.1	Interpretace dat.....	52
7.	Zhodnocení výsledků a diskuze	58
7.1	Výsledky kvantitavních hypotéz	71
7.2	Výsledky kvalitativního šetření.....	73
7.3	Diskuze	74
8.	Závěr	75
9.	Seznam použitých zdrojů	76
10.	Seznam obrázků	82
11.	Seznam tabulek	83
12.	Přílohy	84

1. Úvod

V současné době se stále více pozornosti věnuje otázkám udržitelnosti a snižování ekologické stopy. Oboje jsou klíčové aspekty pro zachování životního prostředí pro budoucí generace. Jedním z přístupů, jak těchto cílů dosáhnout, je minimalizace produkce odpadu na individuální úrovni prostřednictvím alternativních forem spotřeby. Swapové akce, které zahrnují volnou výměnu předmětů mezi jednotlivci, se ukazují jako inovativní řešení v této oblasti. Tyto akce nabízejí potenciál pro redukci odpadu tím, že podporují opětovné použití předmětů a změnu spotřebitelských návyků směrem k udržitelnějšímu chování. Přestože se swapové akce stávají v některých regionech čím dál populárnější, stále existuje řada nezodpovězených otázek ohledně jejich skutečného vlivu na snižování odpadu a propagaci udržitelného životního stylu.

Současný stav vědeckého poznání v této oblasti poskytuje různé pohledy na potenciál a výzvy swapových akcí. Zatímco některé studie (např. Buczynski, 2013; Pietzsch, 2017) zdůrazňují jejich přínos pro komunitu a životní prostředí, jiné upozorňují na potřebu dalšího zkoumání, zejména co se týče demografických faktorů ovlivňujících účast na těchto akcích a dlouhodobého dopadu na nákupní chování a spotřebu (Bieniek, 2022). To znamená, že i přes rostoucí zájem o swapové akce a jejich potenciální výhody, existuje v této oblasti významná mezera ve vědeckém poznání, zejména co se týká jejich efektivity v různých socioekonomických a kulturních kontextech.

Tato diplomová práce se proto zaměřuje na analýzu swapových akcí v České republice a jejich vliv na snižování odpadu a udržitelný životní styl. Skrze kombinaci kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod práce hledá odpovědi na otázky týkající se motivací účastníků, frekvence a typů swapovaných předmětů, a také zkoumá, jak demografické faktory ovlivňují účast na těchto akcích. Cílem je identifikovat klíčové faktory úspěchu a možné bariéry pro další rozvoj swapových akcí jako efektivního nástroje pro snižování odpadu a podporu udržitelného životního stylu. Práce přispívá k vyplnění stávajících mezí v poznání a poskytuje cenné informace pro tvůrce politik, organizátory swapových akcí a širokou veřejnost s cílem podpořit udržitelnější formy spotřeby.

2. Cíle práce

Cílem této diplomové práce je komplexně zhodnotit potenciál swapových akcí jako nástroje pro minimalizaci odpadové stopy na individuální úrovni a jejich přínos k udržitelnosti a rozvoji regionů. Zaměřuje se na analyzování pozitivních a negativních aspektů swapových akcí, jejich dopadu na životní prostředí, sociální strukturu a ekonomiku. Hlavním cílem je navrhnout možnosti, jak mohou swapové akce efektivněji přispívat k udržitelnému rozvoji z hlediska environmentálního, sociálního a ekonomického v daných lokacích.

Hlavní cíl:

Návrh zlepšení, jak by mohl swap (volná výměna všeho, co může přispět k redukci odpadové stopy na úrovni jednotlivců) napomáhat k udržitelnosti rozvoje regionů s ohledem na dopad životního stylu respondentů, změny v nákupních návycích a obecný přístup ke spotřebě.

Dílčí cíle:

Zhodnocení aktuálního stavu a vývoje swapu v ČR a v Evropě: Zhodnocení současného stavu swapových akcí pro identifikaci trendů, bariér a příležitostí pro rozvoj.

Posouzení vnímání environmentálního dopadu swapových akcí mezi účastníky: Prozkoumání, jak účastníci swapových akcí vnímají jejich vliv na životní prostředí.

Zjištění vnímání sociálních a ekonomických dopadů swapových akcí mezi místními občany: Zhodnocení, jak místní obyvatelé vnímají sociální a ekonomické přínosy swapových akcí pro jejich komunitu.

Zjištění vizí a názorů aktérů organizování swapů: Identifikace názorů a očekávání organizátorů swapových akcí a dalších klíčových aktérů v oblasti udržitelného rozvoje.

3. Literární rešerše

Rešerše nejprve definuje pojem swap, zabývá se jeho historií, vývojem a současným stavem. Následuje rozbor motivací pro provádění swapů, jak těch negativních, tak pozitivních. Swap je zkoumán z několika perspektiv, přičemž je zasazen do sociokulturního, ekologického a ekonomického kontextu.

3.1 Swap

Jednoduchá definice barterového systému je výměna zboží nebo služeb bez použití peněz. Slovo barter pochází z angličtiny a je popsáno jako "výměna (zboží nebo služeb) za jiné zboží nebo služby bez použití peněz" v Oxford Dictionary.

Swap je technika vyvinutá z výměnného systému, který je nejstarším a nejjednodušším obchodním způsobem. Jako mezinárodní obchodní metoda znamená barter výměnu zboží mezi dvěma zeměmi bez použití peněz. Jako obchodní metoda je barter název systému, ve kterém společnosti vyměňují zboží a služby přímo s jinými společnostmi, zejména za účelem uvolnění likvidní pozice a nadměrných zásob. V zahraničních zdrojích je barter definován jako výměna toho, co máte, za to, co potřebujete. Barter je tedy zvláštním finančním nástrojem, který přeměňuje ekonomické zdroje zemí a společností na ekonomický zisk (Uyan, 2017).

Pokročilý přístup, známý jako multilaterální barter nebo finanční výměna, překračuje tradiční jednoduchou výměnu a poskytuje komplexnější finanční nástroje. Systém, často označovaný jako burza zboží a služeb nebo obchodování bez peněz, umožňuje členům vzájemně si nakupovat na základě vzájemných potřeb a nabídek. Platby za zakoupené zboží nebo služby nejsou realizovány penězi, ale prostřednictvím výměny produktů nebo služeb nabízených členy systému. Tato metoda tak firmám umožňuje získávat potřebné zboží a služby a zároveň nabízet své vlastní produkty nebo služby jiným (Uyan, 2017).

Formy Swapu

Swap se může objevit v několika různých formách:

Čistý: Přímá výměna zboží nebo služeb bez použití peněz. Tato forma vyžaduje tzv. "dvojitou shodu potřeb", což znamená, že obě strany musí chtít to, co druhá nabízí.

Částečný: Kombinace swapu a peněžních transakcí, kde část hodnoty je vyrovnána zbožím nebo službami a zbytek penězi.

Korporátní nebo komerční: Firmy vyměňují své produkty nebo služby za produkty nebo služby od jiných firem bez přímého zapojení peněz. Tato forma často zahrnuje použití barterových společností nebo sítí, které usnadňují transakce a poskytují účetní jednotky pro vyrovnání hodnoty mezi různými transakcemi.

Lokální směnné obchodní systémy (LETS): Komunitně řízené sítě, kde se členové dohodnou na výměně svých zboží a služeb pomocí interního účetního systému, často bez použití skutečných peněz (Česnuité, 2022).

Swap sahá do roku 9000 př.n.l. k době domestikaci dobytka. Tento systém vyžadoval "dvojitou shodu potřeb", kde obě strany musely zhodnotit a mít zájem o zboží či služby druhé strany (Buczynski, 2013). Překonání shody je hlavní překážkou ve zjednodušení včasných výměn pro účastníky na tržišti založeném na směně (Anderson et al, 2015), naštěstí rozvoj společnosti a rozšíření potřeb vedly k určitým omezením efektivity swapu, což byla například časová náročnost a složitost při velkých transakcích, nebo při nekrytí potřeb jedné ze stran. I přesto, že swap představuje historicky významnou alternativu ke všeobecně přijímanému statku – penězům, jeho použitelnost v moderním světě je omezena. Avšak samotné pochopení jeho principů a historie může nabídnout cenné lekce pro rozvoj alternativních ekonomických systémů a hledání udržitelnějších, inkluzivnějších obchodních metod (Buczynski, 2013).

V kontextu římského práva byla výměna zboží, známá dnes jako swap, považována za právní akt srovnatelný s půjčkami, vklady, zástavami nebo důvěrou, avšak římské právo rozlišovalo mezi swapem a prodejem, přičemž swap zahrnoval výměnu zboží nebo služeb za jiné zboží či služby, bez upotřebení peněz (Aubert, 2014).

Postupně, s nástupem mincí a bankovek, začaly být výměnné a podobné smlouvy postupně opouštěny. Význam výměnného systému se však obnovil, když se společnosti a země snažily vypořádat se světovou ekonomickou krizí v roce 1929 (Uyan, 2017).

V období mezi lety 1930 a 1933 uzavřela většina evropských zemí řadu barterových dohod. Německo se stalo příkladem země, která získávala potraviny a suroviny z evropských i latinskoamerických zemí prostřednictvím barterových obchodů. V této době, způsobené válkou a ekonomickou krizí, se mezinárodní barter vyvinul jako efektivní protiobchodní strategie. Postupně se koncept barteru rozšířil i na podnikovou úroveň. Soukromé společnosti začaly využívat firemní barter pro vlastní potřeby,

nakupovaly a prodávaly zboží mezi sebou ve formě vzájemné výměny. S technologickým pokrokem se barterová metoda modernizovala a začaly vznikat organizované barterové systémy provozované specializovanými společnostmi, čímž se barter stal multilaterální výměnou zboží a služeb (Uyan, 2017).

Výměnný obchod se výrazně vyvinul a adaptoval moderní době, zejména díky internetu, který umožňuje obchodníkům navzájem se propojit. V dnešní době existuje množství online výměnných webů a komunit, které umožňují uživatelům provádět výměny různých druhů zboží a služeb. Tyto platformy nabízejí možnost výměny což usnadňuje přístup k široké škále položek bez nutnosti použití peněz jako směnných prostředků. Výměnné platformy se staly spolehlivým a rozsáhlým prostředkem pro uskutečňování swapových transakcí, čímž modernizují a rozšiřují tradiční koncepty výměnného obchodu (Bieniek, 2022). Swap, jakožto přímá výměna zboží či služeb bez zapojení peněžního prostředku, představuje zásadní prvek cirkulární ekonomiky, která se zaměřuje na udržitelnost a snižování spotřeby a odpadu. Ačkoli se swapová cena obvykle neliší od tržní ceny, swap nabízí unikátní přístup k transakcím. Swap může aktivovat sociální, ekonomickou a environmentální hodnotu z nedostatečně využitých zdrojů a je zvláště relevantní v kontextech, kde nedostatek potravin a materiálů nutí společnost k efektivnějšímu využívání dostupných zdrojů. Na druhé straně může swap přinést i určité negativní aspekty, jako jsou překážky spojené s organizací práce a potenciální komercializací osobního života, což ukazuje na jeho složitost a multifunkčnost ve společnosti. Koncept "coincidence of wants" popisuje situaci, kdy úspěšná výměna vyžaduje, aby obě strany současně nabízely to, co druhá strana potřebuje, což v praxi může být obtížně dosažitelné a často omezuje možnosti swapu. Tento klíčový problém swapové výměny se zvyšuje s počtem účastníků a komplikuje realizaci multilaterálního obchodu ve srovnání s obchodem bilaterálním (Bieniek, 2021).

Navzdory těmto obtížím se swap vyvíjel a přizpůsobil moderním podmínkám díky internetu, který umožňuje vznik online výměnných platforem. Tento moderní přístup ke swapu nabízí ekologicky šetrnou a praktickou alternativu k tradičnímu nakupování a umožňuje lidem efektivněji řešit problémy spojené s přebytky nevyužitých věcí (Bieniek, 2022).

3.2 Motivace

Motivace pro swap mohou být různorodé, ať už pozitivní (minimalismus, Zero waste, Frugalismus, Suistable living), nebo negativní (konzumismus, materialismus a fast fashion).

3.2.1 Minimalismus

Minimalismus jako životní styl se zaměřuje na omezení spotřeby materiálních statků s cílem zvýšit osobní pohodu (Watanabe,2020). Může působit jednoduše, že se stačí všeho zbavit a člověk bude šťastný (Haunerová, 2019). Znamená to cílené rozhodování o tom, které předměty v našem životě jsou nezbytné a které přispívají k celkové kvalitě života. Minimalismus může vést k redukci výdajů, k uvolnění prostoru v domácnosti a k většímu množství volného času, který může být věnován rodině, koníčkům nebo odpočinku. Minimalismus také odráží kritiku v hromadění nepotřebných nových věcí, který je často spojován s vytvářením falešných potřeb skrze marketing a reklamu, vedoucí k nadměrné spotřebě a finančním závazkům. To vyžaduje zpochybnění společenských norem a hodnot, které přikládají vysokou hodnotu materiálnímu vlastnictví a konzumnímu chování (Watanabe,2020).

Minimalismus a finanční pohoda jsou úzce propojené koncepty. Snížením počtu nákupů se ušetří peníze na věci, které nepřinášejí přidanou hodnotu životu. Spotřebitelé, kteří se chovají opatrně a zvažují své nákupní rozhodnutí, dokáží lépe řídit své výdaje v rámci daného rozpočtu, čímž se vyhýbají zadlužení a finančnímu přetížení. Neustálé hledání uspokojení skrze konzumaci vede nejen k negativním dopadům na životní prostředí, ale také k vysokým dluhům. Minimalismus je často spojován s dobrovolnou jednoduchostí, avšak rozlišuje se v tom, že se zaměřuje na snížení spotřeby za účelem nalezení smyslu v nemateriálních hodnotách, nikoli z environmentálních nebo sociopolitických důvodů. Přijetí minimalistického přístupu může být důsledkem etických a ekologických obav, ale je to především osobní volba. Udržitelná spotřeba se snaží uspokojit základní lidské potřeby, bez neustálého hledání luxusu a materiálních standardů, přičemž dbá na omezení využívání zdrojů, odpadu a znečištění, s ohledem na budoucí generace. Finanční pohoda je definována jako kontrola nad financemi, dostatek zdrojů pro uspokojení potřeb a schopnost čelit finančním šokům. Zahrnuje schopnost pokrývat denní náklady, jako je jídlo a bydlení,

mít úspory pro nouzové situace a dosahovat dlouhodobé finanční stability (Malik, 2023).

3.2.2 Zero waste

Zero waste neboli „nulový odpad“ byl poprvé veřejně uveden v první polovině 70. let 20. století, zakladatelem společnosti Zero waste Systems. Zájem o redukci odpadu byl motivován spíše vědeckými a finančními důvody než důvody environmentálními, když si majitel firmy všiml, že ostatní firmy vyhazují čisté a často cenné chemikálie, které by mohly být znovu využity. Definicí pojmu „nulový odpad“ navrhla organizace Zero waste International Alliance. Tato definice byla poprvé stanovena v roce 2004 a následně revidována v letech 2009 a 2018 (Bogusz, 2021).

Koncept Zero waste nabízí komplexní rámec pro snižování odpadu a podporu udržitelného rozvoje, přinášející prospěch nejen životnímu prostředí, ale i ekonomice, společnosti a průmyslu. Tyto výhody jsou dosahovány prostřednictvím integrace inovativních metod, účasti všech sektorů společnosti a podpory udržitelných praktik a politik (Pietzsch, 2017). Koncept vychází z poznání, že systémy založené na lineárním modelu výroby a spotřeby, kde materiály slouží pouze jedinému účelu a poté jsou vyhozeny, jsou neudržitelné. Namísto toho Zero waste usiluje o vytvoření uzavřených smyček, kde se materiály neustále recyklují a opětovně používají, čímž se minimalizuje potřeba nových zdrojů a snižuje environmentální zátěž. Tento koncept předpokládá aktivní účast všech aktérů společnosti, od výrobců po spotřebitele, a podporuje inovace ve výrobě, designu produktů a spotřebních modelech (Pietzsch, 2017).

Strategie nulového odpadu představuje výzvu a pro změnu společnosti, která je převážně závislá na jednorázovém užívání produktů, a vyzývá k podpoře více udržitelných způsobů života. Tento cíl není pouze utopickou vizí; je možné jej krok za krokem začleňovat do praktických a realistických plánů. Cílem není dosáhnout stavu bez odpadu okamžitě, ale spíše umožnit komunitám postupně se přibližovat k tomuto ideálu. Podstatné je pochopení, že snaha o nulový odpad je dlouhodobým procesem, který nezahrnuje jen konečné zpracování odpadů, ale začíná již u efektivního řízení surovin a inovací v průmyslovém designu. Je nutné přepracovat systémy a procesy tak,

aby se minimalizovala produkce zbytečného odpadu a v ideálním případě ji eliminovat úplně (Pietzsch, 2017).

Odpad by neměl být považován za neodvratný doprovodný jev našich činností, ale spíše jako příležitost k inovaci a zlepšení. Přehodnocení způsobu, jakým vnímáme a nakládáme s odpadem, může vést k významným pozitivním změnám v oblasti životního prostředí, ekonomiky a sociální soudržnosti. Tato transformace vyžaduje zapojení všech úrovní společnosti – od jednotlivců a domácností přes podniky až po vládní instituce – aby se podařilo vytvořit udržitelnější budoucnost pro následující generace (Connett, 2013).

Koncept „život bez odpadu“ nespočívá v dosažení situace, kdy nedochází k vytváření jakéhokoliv odpadu. I když název „nulový odpad“ může evokovat vizionářský cíl úplné absence odpadu, ve skutečnosti se jedná o cíl směřující k co největší redukci odpadu. Uvědomění si, že dosáhnout absolutně nulové produkce odpadu je nerealistické, nás neodrazuje, ale naopak motivuje k hledání způsobů, jak se tomuto ideálu maximálně přiblížit, a to udržitelným způsobem pro jedince i společnost. (Connett, 2013).

Nejde o to zcela vymýt všechn odpad, ale o snahu ho redukovat. Například plasty mají svá omezení v možnostech recyklace a po dosažení svého recyklačního limitu často skončí na skládkách. Na rozdíl od nich materiály jako kov nebo sklo lze neustále recyklovat bez jakékoli ztráty kvality. Skleněné obaly jsou tak ideální pro opakované využití, ať už pro uchování potravin nebo jako obaly na dary. Přístup k minimalizaci odpadu by proto měl být promyšlený, s důrazem na dlouhodobou udržitelnost a minimalizaci produkce odpadu kdekoli je to možné (Weldon, 2020).

V průmyslovém kontextu „nulový odpad“ znamená vytváření a aplikování inovativních metod minimalizace odpadu s ohledem na zachování zdrojů. Podporuje přepracování produktů tak, aby suroviny, z nichž jsou vyrobeny, mohly být opětovně použity, čímž se eliminuje potřeba další těžby přírodních zdrojů. Tento koncept tak přispívá k ekonomice uzavřené smyčky, kde se zdroje využívají opakovaně. Myšlenka cirkularity (v češtině také jako oběhové hospodářství) má hluboké kořeny v historii a filozofii, zdůrazňuje cykličnost procesů v přírodě a poukazuje na potřebu změny přístupu od lineárního modelu výroby a spotřeby k modelu, který je šetrnější k životnímu prostředí a efektivněji využívá dostupné zdroje. Cirkulární ekonomika,

vyvíjející se v reakci na překračování regenerační kapacity přírodních zdrojů, přináší systémový přístup integrující environmentální aspekty do ekonomického rozvoje a podporuje vznik alternativních obchodních modelů, které usilují o rovnováhu ekonomických, environmentálních a sociálních zájmů společnosti. Tento přístup zdůrazňující důležitost ekologie v ekonomickém rozvoji potvrzuje narůstající povědomí o dopadech ekonomických procesů na životní prostředí a o omezenosti využívaných zdrojů. V tomto kontextu se koncept „Zero waste“ (nulový odpad) ukazuje jako klíčový prvek pro podporu ekologicky udržitelných praktik. Zero waste je strategie zaměřená na prevenci vzniku odpadu, jeho opětovné využití a recyklaci s cílem snížit množství odpadu směřujícího na skládky nebo do spaloven. Tento přístup podporuje cirkulární ekonomiku, kde jsou zdroje využívány efektivněji a udržitelněji, a to prostřednictvím zodpovědné výroby, spotřeby, opětovného použití a získávání produktů, obalů a materiálů bez škodlivého vypouštění spodín do životního prostředí. (Bogusz, 2021).

Zero waste zdůrazňuje důležitost řízení a hodnocení životního cyklu produktů (LCA), což umožňuje kvantifikaci a snížení environmentálních dopadů spojených s výrobou, používáním a likvidací produktů. LCA (Life Cycle Assessment) - hodnocení životního cyklu, je metodika používaná k posouzení environmentálních dopadů produktů, procesů nebo služeb během celého jejich životního cyklu. To zahrnuje vše od výroby surovin, distribuce, používání, opravy a údržby až po recyklaci nebo konečnou likvidaci. Cílem LCA je poskytnout komplexní pohled na environmentální aspekty produktu nebo služby a pomoci identifikovat možnosti pro zlepšení environmentální udržitelnosti (Roy, 2009). Hierarchie pevného odpadu jsou nástroje, které napomáhají identifikaci strategií pro minimalizaci odpadu, včetně prevence vzniku odpadu, opětovného použití materiálů a recyklace. Zero waste se neomezuje pouze na průmyslové a městské prostředí, ale rozšiřuje se i do oblasti sociálního aktivismu a spotřebního chování, kde podporuje vědomé rozhodování a snahu o minimalizaci osobního odpadového otisku. Tímto způsobem Zero waste představuje komplexní a multidisciplinární přístup k řešení problému odpadů, který se zaměřuje na ochranu zdrojů, podporu udržitelného rozvoje a zlepšení kvality životního prostředí (Pietzsch, 2017).

Komunitní výhody zahrnují zvýšení angažovanosti občanů v procesech recyklace a odpadového managementu, to vede k pozitivním změnám ve spotřebních návycích a

postojích k likvidaci odpadu. Důraz na praktiky také napomáhá snižování rizik pro veřejné zdraví a podporuje tvorbu pracovních míst v oblasti recyklace a správy odpadů. Ekonomické a finanční výhody jsou spojeny se snížením nákladů a zvýšením zisku díky efektivnějším systémům sběru a likvidace odpadu, které vedou k menší produkci odpadu a jeho lepší segregaci. Implementace Zero waste také předchází nákladům spojeným s environmentální obnovou a ztrátami způsobenými neefektivními procesy. Zvýšení zisků z prodeje recyklovaných materiálů a zvýšení příjmového toku díky novým pracovním příležitostem, jsou dalšími ekonomickými přínosy. Dále dochází ke snížení emisí skleníkových plynů, možnosti výroby energie z odpadů a prodeji uhlíkových kreditů (tzn. obchodovatelné jednotky), snížení spotřeby energie a zvýšení ochrany životního prostředí díky lepší efektivitě recyklačních procesů. Průmyslové zlepšení procesu výroby spočívá ve zlepšení efektivity a produktivity, inovaci designu produktů pro jejich delší životnost, zvýšení konkurenčního potenciálu firem skrze zákaznickou spokojenost a spolehlivost, podporu udržitelného řetězce a rozvoj průmyslové symbiózy, kde firmy vzájemně využívají odpady jako zdroje (Pietzsch, 2017).

3.2.3 Frugalismus

V kontextu současné společnosti, charakterizované imperativem „vyšší, rychlejší, dále“, se frugalismus jeví jako kritická reflexe konzumního modelu, jenž dominoval 20. století. Tento přístup k životu, zaměřený na minimalizaci spotřeby a maximalizaci osobního a finančního zdroje, se stává stále více relevantním ve světle rostoucího povědomí o udržitelnosti a ekonomické nejistotě. Frugalismus představuje hnutí zaměřené na úsporný a skromný životní styl, s kořeny ve Spojených státech amerických. Termín, odvozený od anglického slova „frugal“, vyjadřuje esenci tohoto přístupu: maximalizaci úspornosti a skromnosti ve všech aspektech života. Hlavním cílem frugalismu je dosažení finanční svobody prostřednictvím investování peněz do rozumných finančních nástrojů, které generují výnosy a umožňují jedinci žít z těchto zisků bez nutnosti dalšího pracovního příjmu. Tento životní styl vyžaduje určité odříkání a schopnost odolávat konzumnímu tlaku současné společnosti. V rámci frugalismu je důležité pečlivě zvažovat, za co jsou peníze utráceny a snižovat výdaje na minimum. Zásadním prvkem je udržení pozitivní motivace a jasného cíle, který usměrňuje finanční rozhodování a jednání. Úspěch v rámci tohoto hnutí tedy není jen

o finančním bohatství, ale o dosažení životní spokojenosti a svobody, která umožňuje individuální seberealizaci bez závislosti na tradičním zaměstnání (Dapunt, 2023).

Frugalismus se tedy soustředí na budování majetku a efektivní řízení osobních financí s cílem minimalizovat ekonomickou závislost na externích faktorech. Jde o způsob, jakým lze dosáhnout finanční nezávislosti a udržitelného životního stylu v dlouhodobém horizontu. Tento přístup klade důraz na důkladnou analýzu osobních potřeb a preferencí, rozlišování mezi nezbytnými výdaji a nepotřebnou konzumací, což vede k vědomému rozhodování o tom, jak nejlépe využít dostupné finanční zdroje (Reinmann, 2021).

3.2.4 Suistable living

Suistable living v překladu také jako dobrovolná jednoduchost a udržitelná spotřeba. Zavedená asociace mezi dobrovolnou jednoduchostí a pro-environmentálním chováním umožňuje životním volbám významně přispět k překonání mnoha environmentálních výzev poháněných nadprodukcí a odpadem. Velký nárůst vnímání společnosti o udržitelnosti doprovází obavy z globálního zhoršování životního prostředí a změny klimatu (Liu, 2009). Proto je Suistable living velkým zájmem pro výzkumníky udržitelné spotřeby (Kang, 2021).

Je mnoho přístupů k Suistable living, které zahrnují všechny fáze spotřeby od získání po likvidaci. Příklady zahrnují vyhýbání se nebo snížení získání zbytečného majetku, nákup z druhé ruky, kupování místních produktů, sdílení vlastnictví, nákup vysoce kvalitních produktů a těch, které snižují zbytečné balení, skladování domácích potřeb, aby se snížil kontakt s trhem, a používání zdrojů s menším dopadem na životní prostředí (Kang, 2021).

3.2.5 Konzumerismus

Konzumerismus, komplexní fenomén s různými interpretacemi, se liší podle perspektivy jednotlivých skupin ve společnosti. Pro ekonomy představuje teorii, podle které je klíčem k ekonomickému růstu konzumace zboží a služeb v rozsáhlém měřítku. Z této perspektivy je reklama vnímána pozitivně, jako motor podporující spotřebu a tím pádem i rozvoj ekonomiky. Na druhé straně aktivisté vidí v konzumerismu boj za ochranu práv a zájmů spotřebitelů, kde reklama slouží spíše jako zrádný nástroj, který

spotřebitele svádí k nákupům produktů a služeb, které nemusí odpovídat slibované kvalitě. Z pohledu spotřebitelů se konzumerismus proměňuje v nutkání k nákupu nových produktů, od nejnovějších technologií po módní trendy, což odráží vnímání konzumerismu jako kompulzivního chování. Také může být definován jako sociální a ekonomický řád založený na systematickém vytváření a podporování touhy nakupovat zboží a služby ve stále větších množstvích. Tento přístup vede k sociálním a ekonomickým důsledkům, jako je například preference nákupu drahých automobilů na úvěr před ekonomicky výhodnějšími alternativami, které by byly finančně dostupnější. Kromě ekonomického a spotřebitelského rozměru se termín konzumerismus používá i v kontextu hnutí za ochranu spotřebitele, známého jako aktivismus spotřebitelů. Toto hnutí klade důraz na transparentnost, čestnost v reklamě, záruky na produkty a zlepšení bezpečnostních standardů, vše ve prospěch spotřebitele a ochrany životního prostředí (Sihag, 2021).

Vliv konzumerismu na vývoj lidí

V domácnosti to jsou obecně rodiče, kteří mají rozhodovací pravomoc ohledně financí, proto by pro inzerenty bylo moudré upoutat jejich pozornost. Dříve byly reklamní poutače plné jídel, nápojů nebo reklam, ale s rostoucí konkurencí a možnostmi na trhu vyžaduje zaujmout dospělé k nákupu produktů, které pravděpodobně nepotřebují nebo nechtějí. Společnosti si zákazníky získávají tím, že zdokonalují své reklamy tak, aby oslovily diváky všech věkových skupin. Vliv konzumerismu poškozuje dítě více než dospělého, proto by státy měly mít zákony chránící děti před komercializací. Reklamy nejsou propagací toho nejlepšího zájmu lidí; jsou to spíše produktové iluze, které mají lidi zaujmout. Podnikům se daří zvyšovat ziskovost prostřednictvím tvorby účinných marketingových strategií. Dalším způsobem, jak ovlivnit děti, je vysvětlení, jak reklamy představují způsob produkce spotřebitele. Také účinky konzumerismu na přírodní zdroje jsou skvělým tématem k prozkoumání pro dítě. Je více než pravděpodobné, že dítě nemá tušení, jak je planeta ničena, když společnost využívá neobnovitelné zdroje. Konzumerismus velmi dobře slouží kapitalistům, ekonomům a korporacím. Poskytuje obživu chudým lidem, generuje zaměstnanost a nadbytečný příjem, což vede k růstu mezd atd. Více lidí je začleňováno do integrované ekonomiky. Hlavní výhodou je, že pokud mají spotřebitelé peníze na utrácení, obvykle utratí většinu nebo všechny (střední třída; bohatí mají tendenci "skrývat" hotovost a majetek

a jsou poměrně skoupí ve výdajích svých peněz) za zboží a služby, které podniky nabízejí (Sihag, 2021).

Alternativy konzumismu pro prospěch ekonomiky:

- **Samozásobitelství**

Lidé si vyrábějí to, co potřebují k přežití, sami. Tento přístup podporuje nezávislost na masové výrobě a spotřebním trhu, čímž se snižuje objem odpadu a podporuje udržitelné životní způsoby. Samozásobitelství může vést k většímu ohleduplnosti vůči zdrojům a k posílení lokálních ekonomik.

- **Volný obchod**

Lidé svobodně obchodují s ostatními za účelem získání věcí, které potřebují nebo chtějí. Tato alternativa podporuje výměnu zboží a služeb bez nadměrného spoléhání na reklamu a marketingové strategie, které podněcují konzumismus. Volný obchod může také podporovat diverzifikaci a specializaci, která přináší k efektivnímu využívání zdrojů.

- **Komunální život**

Lidé žijí společně a využívají to, co kdo vyrobí, bez transakcí. Tento model podporuje sdílení zdrojů, snižování plýtvání a posílení komunitních vazeb. Komunální život může vést k efektivnějšímu využívání zdrojů a menší produkci odpadu, jelikož zboží a služby jsou sdíleny a opětovně využívány v rámci komunity.

- **Korekce autoritou**

Lidé jsou autoritou nuceni k určité výrobě a spotřebě. Tento systém může být efektivní v situacích, kdy je nutné rychle reagovat na ekologické nebo sociální krize, ale může vést k omezení osobní svobody a kreativity. Korekce by měla být používána opatrně a s ohledem na lidská práva a svobodu.

3.2.6 Materialismus

Materialismus v tržních společnostech je považován za jednu z hlavních příčin environmentálního úpadku, posilovaný institucemi, které materialistickou konzumaci neustále odměňují, čímž ztěžují změnu spotřebitelského chování směrem k větší ohleduplnosti k životnímu prostředí. Kritika materialismu v environmentálním

kontextu poukazuje na problémy jako vyčerpávání zdrojů, znečištění a odpad, přičemž řešení těchto symptomů neřeší základní příčiny environmentální degradace. Globalizace a šíření volně tržního liberalismu urychlují environmentální degradaci, což zdůrazňuje potřebu hlubšího zkoumání role materialismu v ekologickém úpadku. Environmentální důsledky materialismu jsou převážně negativní, s omezenou podporou z neoklasické ekonomie, která tvrdí, že ekonomický růst může řešit environmentální problémy. Kritika tohoto pohledu upozorňuje, že nezohledňuje ekonomický růst spojený s obchodem. Kolektivní důsledky spotřebitelského chování vedou k negativním environmentálním efektům, vyplývajícím ze sociálních procesů tržních společností, označovaných jako sociální past a problém společných zdrojů (Kilbourne, 2008).

Materialistický životní styl se tak stává globálním fenoménem s potenciálně negativními důsledky. Lidé, kteří jsou silně zaměřeni na materialistické hodnoty, mají nižší osobní pohodu a psychologické zdraví než ti, kteří považují materialistické cíle za relativně nevýznamné. Silné materialistické hodnoty jsou spojeny s nižší pohodou lidí, od nízké spokojenosti se životem a štěstím, po depresi a úzkost, až po fyzické problémy jako bolesti hlavy a osobnostní poruchy, narcismus a antisociální chování (Kasser, 2003).

Materialismus, rozvíjející se v posledních desetiletích, je spojován s přesvědčením, že získání materiálních statků přispívá k naplnění života, avšak je také považován za příčinu sociálních problémů. Různé definice ho charakterizují jako důraz na světské majetky, vliv na vnímání pohody, a indikátor identity, souhrnně ukazují na hledání přesahující pouze utilitární hodnotu zboží. Materialismus je konstrukt spojující jednotlivce se zbožím, které vlastní, s individuálními i sociálními důsledky v západních společnostech (Kilbourne, 2008).

3.2.7 Fast Fashion

Rychlá móda, charakterizovaná rychlou reakcí na neustále se měnící módní trendy a častou aktualizací sortimentu v obchodech, vede k výraznému zkrácení životnosti oděvů. Jedním z aktuálních problémů souvisejících s fast fashion je to, že zákazníci vyřazují oděvy před koncem jejich technické životnosti (Sandin et al, 2017). Tento trend vyvolává obavy z hlediska environmentálních dopadů, neboť spotřebitelé často

vyřazují oblečení dříve, než dosáhne konce své technické životnosti. Vedoucí prodejci v segmentu rychlé módy zavádějí nové kolekce v krátkých intervalech, což zvyšuje spotřebu a produkci textilního odpadu. Velká část vyřazeného oblečení alespoň končí v obchodech s použitým oblečením nebo je exportována do zemí s nízkým a středním příjmem, kde může přispívat k environmentálním problémům. Rychlá móda efektivně reaguje na dynamické změny v módním průmyslu prostřednictvím rychlého vývoje, výroby a distribuce nových kolekcí, čímž zkracuje dobu od návrhu k dostupnosti na trhu. Tento přístup, zavedený v 80. letech 20. století, umožňuje společně uvádět nové návrhy v krátkých intervalech, čímž se udržují v souladu s neustále se měnícími módními trendy. Model rychlé módy, charakterizovaný efektivním výrobním řetězcem a flexibilitou, umožňuje rychlou adaptaci na poptávku trhu a minimalizaci ztrát, přičemž klade důraz na snížení objemu zásob. Tento systém také zahrnuje koncepty štíhlého a agilního řízení, které podporují rychlou reakci na změny v chování spotřebitelů a trendech, zatímco technologie a sociální média hrají klíčovou roli v poskytování informací o nových trendech a udržování zákaznické loajality (Bick, 2018).

Sociální média významně přispívají k proměně spotřebního chování, zejména v módním sektoru tím, že umožňují uživatelům sdílet a objevovat nové trendy a produkty. Platformy jako Pinterest, Instagram a Snapchat podporují sdílení osobního stylu a nákupů, to vytváří rychlejší obměně šatníku a zvyšuje poptávku po nových, cenově dostupných módních produktech. Fenomén „selfies“ a prezentace sebe sama na sociálních sítích motivuje mladé lidi k častějším nákupům, často u levných maloobchodníků, aby mohli pravidelně obnovovat svůj šatník. Tento trend zesiluje neudržitelnou spotřebu a vede k vyšším ziskovým maržím pro maloobchodníky rychlé módy, avšak současně zvyšuje množství textilního odpadu a negativní dopady na životní prostředí (Bick, 2018).

Spotřebitelé hrají klíčovou roli v řešení problémů spojených s rychlou módou a jejími dopady na životní prostředí. Pokud začnou více podporovat udržitelné praktiky, udržitelnost a budou volit produkty s dlouhodobější životností způsobí to změnu spotřebitelského chování směrem k udržitelnosti, včetně nákupu kvalitního oblečení, oprav stávajícího oblečení a podpory transparentních dodavatelských řetězců, a to může přispět významně k redukci negativních dopadů módního průmyslu na životní prostředí a společnost (Muthu, 2018).

3.3 Swap ve sférách společnosti

Swap se projevuje v různých sférách společnosti. Zaměříme se na sociokulturní, ekologický, ekonomický a behaviorální kontext.

Sociální kontext

V 19. století započala sociální migrace z venkova do měst, která vyžadovala přehodnocení městského plánování v souvislosti s rozvojem železničních a vodovodních sítí. Od té doby sociální síť získala na významu oproti jejich technickému rozměru, což ovlivnilo jak sociální struktury, tak přístupy k řízení podnikání a ekonomiky. Tento historický vývoj ukazuje na transformaci sociálních a ekonomických systémů pod vlivem rozvoje sítí a na rostoucí důležitost sociálních vazeb a komunitního přístupu v moderním světě (Assens, 2021).

Swap posiluje komunitní vazby a podporuje lokální ekonomiku, přestože jeho efektivita může být omezena v moderním světě rychle se měnících hodnot a potřeb (Buczynski, 2013).

Také sociální sítě mají velký vliv na a to nejen ve spočívá v počtu kontaktů, které jsou nezbytné pro vytváření uzlů sítě, ale i v kvalitě těchto spojení. V kontextu stále se zpřisňujících rozpočtů jsou někteří lidé vedeni k přijetí životního stylu, který zahrnuje skupinové nákupy za účelem úspory peněz nebo pronájem vlastního majetku za účelem získání dalších zdrojů. Hodnota transakcí v ekonomice spolupráce přesahuje čistě vnitřní hodnotu produktu a zahrnuje také stupeň důvěry mezi anonymními lidmi, což zdůrazňuje roli platform v zajištění této důvěry (Assens, 2021).

Sociální platformy

Internetové platformy, které umožňují efektivní výměnu mezi jednotlivci. Tyto platformy poskytují nezbytnou technologickou infrastrukturu pro výměnu, interakci a komunikaci, čímž se stávají základním pilířem pro rozvoj moderních ekonomických modelů založených na sdílení. Tyto platformy nejen usnadňují transakce, ale také napomáhají vytváření a udržování sociálních vazeb, které jsou klíčové pro budování důvěry mezi uživateli (Ganapati, 2018).

Organizace do sítí v ekonomii není novým jevem; sahá až do doby počátků swapu, kde byla obchodní výměna založena na důvěře mezi obchodníky, a ne na měnovém

základě. Tento princip důvěry zůstává klíčovým i v současné měnové éře, kdy snižuje náklady spojené s rizikem oportunistického chování. Tím se sítě stávají zásadním prvkem ekonomiky bez ohledu na to, zda jsou vnímány jako moderní nebo tradiční.

Součástí jsou také sociální sítě, které podporují komunitní život tím, že umožňují sdílení nehmotných zdrojů, jako jsou čas a dovednosti. Nejběžnějšími iniciativami jsou sdílení práce nebo obytných prostor, spolujízda, pomoc v domácnosti, soukromé lekce a podobně. Tyto aktivity nejenže podporují sociální kohezi a komunitní soudržnost, ale také otevírají nové cesty pro sociální inovace a udržitelný rozvoj tím, že překonávají tradiční hranice měnové ekonomiky a podporují modely založené na vzájemné pomoci a spolupráci (Assens, 2021).

Ekologický kontext

Swap systém přispívá k podpoře udržitelnějšího a lokálně zaměřeného hospodářství tím, že minimalizují spotřebu zdrojů a snižují odpad. Tento přístup, který podporuje recyklaci a opětovné použití zboží, může vést k efektivnějšímu a ekologicky šetrnějšímu využívání materiálů a zdrojů (Bucinzsky, 2013). Nabízí veřejnému sektoru možnost využívat dříve nevyužitá aktiva nebo pracovní sílu. Takové inovativní přístupy mohou pomoci snížit zátěž na přírodní zdroje a podpořit udržitelnější výrobu a spotřebu (Ganapati, 2018). V kontextu ekologie a udržitelnosti je důležité nejen snižovat množství vyrobeného zboží, ale také zajišťovat vysokou kvalitu sdíleného zboží, aby bylo dosaženo ekologické udržitelnosti (Munoz, 2017).

Ekonomický kontext

V ekonomickém kontextu je upravený mechanismus založený na TTC algoritmu (top trading cycles), aplikovaný ve sféře sociálních sítí značně zlepšení jeho praktické aplikovatelnosti a efektivity. Swap jako klíčový prvek, představuje obchodní model, který umožňuje interakce mezi nezávislými producenty a spotřebiteli s využitím aplikací nebo webových stránek pro peer-to-peer transakce (Ganapati, 2018).

TTC, neboli top trading cycles, je algoritmus navržený pro řešení problémů výměny, kde každý účastník vlastní právě jeden objekt a může ho vyměnit s ostatními. V každém kroku algoritmu každý účastník ukáže na objekt, který by nejraději získal.

Poté se najdou cykly v těchto preferencích, kde každý účastník v cyklu obdrží objekt od účastníka, na kterého ukazuje. Tyto cykly reprezentují soubor vzájemných výměn, kde každý z účastníků získá objekt, který preferuje více než svůj původní. Po realizaci všech výměn v cyklech jsou tyto objekty a účastníci odstraněni z procesu a postup se opakuje se zbývajících účastníky a objekty, dokud nejsou všechny objekty rozděleny. TTC je ceněn pro svou schopnost efektivně a spravedlivě distribuovat objekty na základě preferencí účastníků, zaručuje, že každý účastník dostane objekt, který si váží alespoň stejně jako ten, který původně vlastnil (Altuntas, 2023).

Pro zlepšení efektivity swapových výměn je navrhováno využití, který bude sloužit k efektivnějšímu a přesnějšímu sladění nabídky a poptávky, což rozšiřuje možnosti výměny pro všechny účastníky. Rozšířením sítě účastníků a diverzifikací nabízených položek se zlepšuje možnost výměny pro každého zúčastněného. TTC umožňuje vytvoření výměnných cyklů, v nichž každý účastník obdrží položku od někoho, kdo má zároveň zájem o položku, kterou tento účastník nabízí, vedoucí k optimalizaci výměny podle preferencí každého účastníka. Větší zapojení lidí tak zvyšuje šance na efektivní výměny (Yue et al, 2020).

Příklad uživatele A, který nemůže provést výměnu s uživatelem B, protože B upřednostňuje dům jiného uživatele C, který není zaregistrovaný na webu, ilustruje význam rozšiřování sítě účastníků. Pokud by uživatel C byl pozván k registraci a zapojení do systému, mohlo by dojít k vytvoření efektivního obchodního cyklu, ve kterém by uživatelé A, B a C získali svůj nejpreferovanější dům, čímž by se potvrdila flexibilita a efektivita systému TTC v praxi (Bieniek, 2022).

Také výskyt cirkulární (sdílené) ekonomiky, která stala významnou součástí dnešního ekonomického prostředí, nabízí alternativní způsob, jak podniky a spotřebitelé mohou přistupovat k výrobkům a službám, s možností pro udržitelný rozvoj. Díky zásadně odlišnému způsobu vytváření a zachycování hodnoty přináší koncept sdílení tyto výhody: udržitelné využívání zdrojů, flexibilní možnosti zaměstnání pro dodavatele, mechanismy seberegulace odspodu, nižší režijní náklady vedoucí k nižším cenám pro spotřebitele a více přizpůsobené a na míru vyrobené produkty pro uživatele (Daunoriene, 2015). Také umožňuje přístup k zboží a službám na bázi peer-to-peer. Představuje zdánlivý paradox, neboť je rámována jako součást kapitalistické ekonomiky, tak její alternativou (Kayleigh, 2011).

Behaviorální ekonomie

Efekt vlastnictví popisuje, jak subjektivní hodnota objektu pro jedince stoupá s jeho vlastněním. To znamená, že lidé cenní věci, které vlastní, více než ty, které nevlastní, což může být překážkou pro přijetí modelů kolaborativní spotřeby, zejména v oblasti oděvů (Park & Armstrong, 2019).

Materiálně orientovaní a ekologicky uvědomělí spotřebitelé se vypořádávají s pokušením impulzivního nákupu. Toto chování je posíleno pocitem ospravedlnění, který tyto platformy poskytují, jelikož obchodování na nich je vnímáno jako ctnost z hlediska úspor a environmentálních výhod ve srovnání s nákupem nových produktů. Platformy pro sekundární nákupy tak nabízejí různé způsoby ospravedlnění, které pomáhají snižovat kognitivní disonanci vyvolanou rozporem mezi spotřebitelským postojem (negativní pohled na impulzivní nákupy) a chováním, které je tomuto postoji opačné (podlehnutí pokušení). Tento proces snižování kognitivní disonance umožňuje spotřebitelům, kteří na platformách P2P prožívají střet cílů kvůli svým materialistickým a ekologicky uvědomělým vlastnostem, snadněji podlehnout impulzivnímu nákupu (Parguel et al., 2017).

Mezi motivace pro účast na výměně oblečení patří možnost výměny a likvidace použitého oblečení udržitelnějším způsobem, což umožňuje spotřebitelům zbavit se oblečení, které již nepotřebují, a zároveň získat „nové“ kusy bez nutnosti kupovat nové produkty. Toto je považováno za ekologičtější přístup. Další motivace zahrnují socializaci s lidmi se stejnými zájmy a získání nových položek zdarma, což je atraktivní zejména pro osoby s omezeným rozpočtem. Tyto motivace jsou podporovány touhou po udržitelném životním stylu, snahou o snížení dopadu konzumního chování na životní prostředí a touhou po novosti a rozmanitosti ve svém šatníku bez nutnosti neustálého nákupu nového oblečení. Ekonomické a environmentální důvody hrají významnou roli jako motivace pro získávání oblečení z druhé ruky a účast na výměnách oblečení, zatímco obavy z kvality a hygieny jsou považovány za bariéry (Lang, 2019).

Módní vůdčí schopnosti a potřeba jedinečnosti mají pozitivní vliv na záměr zapojit se do sdílené spotřeby, zatímco materialismus má vliv negativní. Tato zjištění naznačují, že módní vůdčí schopnosti a potřeba jedinečnosti mohou podporovat sdílené spotřeby

jako způsobu, jak uspokojit touhu po novosti a jedinečnosti, zatímco materialismus, který klade důraz na vlastnictví a hromadění majetku, může být bariérou pro přijetí modelů sdílené spotřeby (Lang, 2018).

Postoje spotřebitelů k alternativním modelům spotřeby, ukazují na různorodé motivace a bariéry, které ovlivňují jejich rozhodování. Mezi bariéry patří obavy z hygieny, strach z parazitů a touha po jediné nových produktech. Postoje se liší v závislosti na produktové skupině, s flexibilitou, ekonomickými důvody a dočasnou povahou použití jako hlavními motivacemi. Ke sdílení a spotřebě motivuje praktičnost pro produkty, které se používají zřídka, ekonomické důvody, environmentální důvody a přístup ke komunitě, zatímco hlavními překážkami jsou opět obavy z hygieny, touha vlastnit nové (nepoužité) věci, strach z nedostupnosti produktu, nedostatek důvěry v ostatní a komplikovanost a nepraktičnost (Edbring, 2016).

Věk hraje významnou roli v chování spotřebitelů. Jedním z hlavních faktorů ovlivňujících nákupní rozhodnutí. Mladí spotřebitelé ve věku 20 až 40 let jsou v Severní Americe považováni za aktivnější nakupující, s větší pravděpodobností utrací za oblečení než skupiny starší. Ukazuje se, že mladí mají tendenci spíše utrácet než šetřit, což je opakem chování starších spotřebitelů (Malik, 2023).

V Číně jsou zase mladé ženy více ovlivněny módou a ochotně utrací za zahraniční luxusní značky. Ve Velké Británii mladí lidé utrácejí více za jídlo a s rostoucím věkem klesá frekvence nákupů. Starší spotřebitelé preferují produkty s nižším dopadem na životní prostředí a pro ně jsou zkušenosti s nákupem, důvěra v prodejce a kvalita služeb důležitější než samotný produkt. To naznačuje, že mladí spotřebitelé jsou náchylnější k impulzivnímu nákupnímu chování a jsou více ovlivněni novými trendy. Naopak u starších spotřebitelů toto neplatí, ti jsou ve svém chování konzervativnější a méně ovlivněni novinkami. Tyto poznatky poukazují na to, že věk je klíčovým prvkem, který může významně ovlivňovat způsob, jakým lidé nakupují a jaké produkty preferují (Malik, 2023).

3.4 Odpadní hospodářství ČR

Odpadové hospodářství ČR je definováno na několika úrovních, jak na legislativní, tak na správní úrovni. Od povinností od Evropské unie, přes náležitosti státu, až po samosprávní jednání.

Vymezení oblasti prevence vzniku odpadů

Prevence vzniku odpadů (PVO) je klíčovou součástí odpadové politiky a legislativy, která podporuje přechod k oběhovému hospodářství v České republice. PVO zahrnuje snahu o snížení spotřeby materiálů a surovin, včetně škodlivých látek již u vstupu, a dále se zaměřuje na omezení vzniku odpadu v dalších fázích životního cyklu výrobků. Tento přístup je součástí celospolečenské diskuze o hledání udržitelnějších a zodpovědnějších způsobů nakládání se zdroji a je integrován do globálních iniciativ, jako jsou například cíle udržitelného rozvoje OSN.

PVO vyžaduje komplexní přístup zahrnující celý životní cyklus výrobku, od jeho konstrukce, přes výrobu, distribuci, užití, až po konec životnosti. Operační programu pro období 2021–2027, který specificky podporuje cíl „Prevence vzniku odpadů“ jako součást podpory přechodu k oběhovému hospodářství.

Legislativní rámec

Legislativní rámec a strategie k prevenci vzniku odpadů (PVO) v Evropské unii jsou zásadní součástí jejího přístupu k udržitelnému rozvoji, s cílem stát se prvním klimaticky neutrálním kontinentem do roku 2050. Tyto snahy jsou zakotveny v dokumentu Zelená dohoda pro Evropu (European Green Deal) a jsou projevem prioritizace oběhového hospodářství. V rámci tohoto přístupu byly vytvořeny klíčové dokumenty, jako jsou 7. a připravovaný 8. Akční program EU pro životní prostředí, Akční plán EU pro oběhové hospodářství z roku 2015, Evropská strategie pro plasty v oběhovém hospodářství, Pracovní plán pro ekodesign na období 2016–2019 a aktualizovaná rámcová směrnice o odpadech z roku 2018 spolu s dalšími souvisejícími směrnicemi.

Nový akční plán pro oběhové hospodářství vydaný Evropskou komisí v březnu 2020 představuje důležitý krok v rámci evropské politiky prevence vzniku odpadů (PVO) a oběhového hospodářství. Tento dokument klade důraz na řadu legislativních iniciativ a opatření zaměřených na udržitelnost produktů a služeb. Mezi hlavní oblasti, které akční plán adresuje, patří:

- Zlepšení životnosti výrobků, opětovné použitelnosti, možností modernizace a opravitelnosti, řešení problémů s nebezpečnými chemickými látkami ve výrobcích, zvýšení jejich energetické účinnosti a efektivního využívání zdrojů.

- Podpora repasování a vysoce kvalitní recyklace.
- Omezení jednorázového použití produktů a zamezení předčasného zastarávání.
- Zákaz likvidace neprodaného zboží nepodléhajícího zkáze.
- Podpora modelů „produkt jako služba“, kde výrobci zůstávají vlastníky produktů nebo nesou odpovědnost za jejich výkonnost během celého životního cyklu.
- Uvolnění potenciálu digitalizace pro informace o výrobcích, včetně digitálních pasů, označování a vodoznaků.
- Oceňování produktů na základě jejich udržitelnosti a propojení vysokého stupně výkonnosti s pobídkami.

Akční plán (Evropská komise, ©2020) rovněž identifikuje klíčové skupiny produktů s vysokým dopadem na životní prostředí, jako jsou elektronika, informační a komunikační technologie, textilie, nábytek a meziprodukty jako ocel, cement a chemické látky. Za účelem zvýšení účasti spotřebitelů na oběhovém hospodářství plánuje Evropská komise revizi právních předpisů na ochranu spotřebitelů.

Aktuálně platné směrnice a nařízení EU s vazbou na prevenci vzniku odpadů (PVO) zahrnují zejména Směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/851 ze dne 30. května 2018, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech. Tato směrnice klade důraz na předcházení vzniku odpadů, podporuje vývoj a uvádění na trh produktů navržených pro dlouhodobé používání, snadnou opravitelnost, a recyklovatelnost, a vyžaduje od členských států přijetí konkrétních opatření pro podporu opětovného použití produktů a systémů pro opravy. Směrnice se zaměřuje na snížení dopadu produktů na životní prostředí a podporuje snižování potravinového odpadu v souladu s cíli udržitelného rozvoje OSN.

Identifikace efektivních opatření zaměřených na prevenci vzniku vybraných komunálních odpadů, včetně potravinových odpadů, a re-use (opětovné použití) spotřebního zboží mimo elektrozařízení a oděvy, může výrazně přispět k redukcí množství odpadu generovaného domácnostmi (MŽP, ©2020).

Samospráva v odpadovém hospodářství

Samosprávná působnost obcí a kraje v odpadovém hospodářství: Obce mají zodpovědnost za nakládání s komunálními odpady na svém území, což zahrnuje sběr,

svoz a další zpracování odpadů. Kraje se podílejí na plánování a strategickém řízení odpadového hospodářství v rámci kraje.

Obecní systém nakládání s odpady: Každá obec vytváří vlastní systém pro sběr a zpracování odpadů, který může být upraven obecně závaznou vyhláškou. Tento systém musí zahrnovat oddělený sběr určitých druhů odpadů, včetně nebezpečného odpadu, papíru, plastů, skla, kovů, biologického odpadu, jedlých olejů a tuků, a od roku 2025 také textilu.

Předcházení vzniku odpadu a zpětný odběr: Obce mohou nastavit pravidla pro přebírání stavebního a demoličního odpadu, movitých věcí, komunálního odpadu od právnických a podnikajících osob, výrobků s ukončenou životností a rostlinných zbytků pro kompostování. Také mohou poskytovat služby pro zpětný odběr obalů a výrobků s ukončenou životností.

Informování veřejnosti: Obce jsou povinny informovat občany o systému nakládání s odpady, možnostech recyklace a prevenci vzniku odpadu. Informace musí být dostupné online a aktualizované minimálně jednou ročně.

Spolupráce a veřejnoprávní smlouvy: Obce mohou své povinnosti plnit samostatně nebo ve spolupráci s jinými obcemi prostřednictvím dobrovolných svazků obcí nebo veřejnoprávních smluv.

Tato struktura zajišťuje, že samosprávy mají klíčovou roli v efektivním a udržitelném řízení odpadů na lokální úrovni, což podporuje cíle v oblasti ochrany životního prostředí a recyklace (MŽP, ©2020).

Česká Republika

Celková produkce odpadů v ČR se od roku 2009 zvýšila (přehledová tabulka v příloze A), rostoucí produkci ostatních odpadů a produkce nebezpečných odpadů poklesla. Zvláště nárůst produkce komunálních odpadů na obyvatele poukazuje na potřebu managementu a většího důrazu na prevenci vzniku odpadů a jejich recyklaci.

V oblasti nakládání s odpady je patrný pozitivní trend v podobě zvyšujícího se podílu materiálově využitých odpadů, což signalizuje posun od skládkování odpadů k jejich recyklaci a využití jako sekundárních surovin. Využití odpadů k energetickým účelům také zaznamenalo růst k celkovému snižování podílu odpadů určených ke skládkování.

Přestože se podíl komunálních odpadů ukládaných na skládkách musel snížit, stále je výše průměru EU, a recyklace komunálních odpadů zůstává pod průměrem EU. Tato situace poukazuje na potřebu dalšího snižování skládkování a zvýšení recyklace a materiálového využití odpadů v souladu s cíli oběhového hospodářství a evropskými směnicemi. Dosahování cílů EU v oblasti komunálních odpadů, zejména zvýšení úrovně přípravy k opětovnému použití a recyklace u specifických materiálů, je pozitivním výsledkem, který ukazuje na pokrok ČR v oblasti odpadového hospodářství. Avšak pro dosažení udržitelnějšího odpadového hospodářství je nezbytné pokračovat v úsilí o zlepšování praxe v oblasti prevence vzniku odpadů, recyklace a energetického využívání odpadů (MŽP, ©2020).

nakládání s odpady, zvláště v oblasti snižování produkce nebezpečných a směsných komunálních odpadů a efektivnější správu odpadů a úsilí o přechod k udržitelnějším odpadovým hospodářstvím (MŽP, ©2022).

4. Metodika

Tato kapitola se věnuje metodice, která umožňuje hlouběji porozumět postupům. Účelem této části je poskytnout ucelený pohled na metody a postupy, které byly využity pro sběr a zkoumání dat.

4.1 Kvantitativní šetření

Kvantitativní šetření je základní metoda sociologického výzkumu, která umožňuje systematické shromažďování a analýzu numerických dat za účelem odhalování vzorců, vztahů a trendů v sociálním světě. Tento přístup, založený na měření a kvantifikaci proměnných, poskytuje objektivní způsob, jak testovat teorie a hypotézy, identifikovat příčinné vztahy a předpovídat budoucí jevy. Kvantitativní šetření proběhlo sběrem dat prostřednictvím dotazníků.

Základem kvantitativního šetření je pečlivá příprava a provedení všech jeho fází, od definování výzkumné otázky, přes výběr reprezentativního vzorku a sběr dat, až po analýzu a interpretaci získaných výsledků.

Základní principy a zásady:

- porozumění otázce
- rozhodnutí odpovědět
- verbalizace odpovědi
- záznam odpovědi

Vzorek byl vybrán tak, aby korespondoval s tématem práce na zároveň zabral komplexnější skupiny lidí, kteří swapují příležitostně, nebo se účastní přímo swapových akcí. Vzorec lidí byl odhadován na 100 až 150 lidí, dle účasti na akci v prvním okrese a poté bude velikost duplikována i na druhé šetření.

Postup pro ověření hypotéz je porovnání dvou okresů a jejich statisticky signifikantních rozdílů.

Pro porovnání dvou míst a nalezení signifikantních rozdílů bude použit z-test:

$$z = \frac{\bar{x} - \mu}{\frac{\sigma}{\sqrt{n}}}$$

,

kde:

- z je z-skóre, které ukazuje, kolik standardních odchylek je vzorkový průměr od \bar{x} hypotetického průměru populace (μ),
- \bar{x} je průměr vzorku,
- μ je střední hodnota (průměr) populace podle nulové hypotézy,
- σ je standardní odchylka populace, a
- n je velikost vzorku.

P-hodnota nám pak říká, zda je tento rozdíl statisticky významný. Pokud je p-hodnota menší než předem stanovená hladina významnosti (obvykle 0,05), pak považujeme rozdíl za statisticky významný.

Následně bude provedena korekce kvůli rozsáhlým výpočtům.

Vzorec pro Bonferroniho korekci je:

$$\bar{\alpha} = \frac{\alpha}{m}$$

kde:

- $\bar{\alpha}$ je upravená hladina významnosti pro každý individuální test,
- α je celková požadovaná hladina významnosti pro celou sadu testů (například 0.05),
- m je celkový počet testů provedených v rámci sady.

Použitím tohoto přístupu se snižuje pravděpodobnost udělení nesprávného závěru o statistické významnosti pro jakýkoli jednotlivý test tím, že se zpřísnují kritéria pro odmítnutí nulové hypotézy.

Nulové hypotézy

H1: Neexistuje významný vztah mezi životním stylem jedince a jeho účastí na swapových akcích.

H2: Frekvence swapování není ovlivněna primární motivací účastníků pro swapování (ekologický přínos, finanční úspora, posílení komunitních vazeb).

H3: Demografické charakteristiky (věk, pohlaví, vzdělání) nemají vliv na preferované kategorie a materiály předmětů vyměňovaných v rámci swapu.

4.2 Kvalitativní šetření

Metodika je prováděna dle Dismana (2002).

- na vstupu je nalezení sociálního problému
- poté provedení terénního výzkumu
- vytváření vzorku
- sběr dat
- analýza dat
- interpretace

Pro interpretaci dat je důležité určení kategorií, které vyplývají z kódů a představují hlubší vzorce, názory, představy nebo narativy přítomné v datech. Identifikace kategorií zahrnuje shlukování souvisejících nebo podobných kódů do širších kategorií, které odrážejí převládající nebo významné aspekty zkoumaného jevu. Kategorie pomáhají organizovat data.

Tyto věci se dějí současně, dle odpovědí respondentů a vzniku nových kódů a kategorií.

- Výstupem je poté hypotéza – „grounded theory“

Jedná se o vyvinutí teorie ryze induktivním procesem, bez pomoci předem připravených hypotéz.

Pro interpretaci dat je důležité určení kategorií, které vyplývají z kódů a představují hlubší vzorce, názory, představy nebo narativy přítomné v datech. Identifikace kategorií zahrnuje shlukování souvisejících nebo podobných kódů do širších kategorií, které odrážejí převládající nebo významné aspekty zkoumaného jevu. Témata pomáhají organizovat data.

5. Charakteristika studijního území

Kapitola se nejprve věnuje Středočeskému kraji, v jehož rámci se oba sledované okresy nacházejí, a zohledňuje stav odpadového hospodářství. Následně podrobněji prozkoumává jak Kladenský, tak i Rakovnický okres z hlediska historie, ochrany přírody, demografického přehledu, ekonomického kontextu a sociokulturních aspektů.

5.1 Středočeský kraj

Ve středočeském kraji lze pozorovat specifické trendy v produkci odpadů, které odhalují zajímavé aspekty regionálního odpadového hospodářství a jeho vývoje v období let 2009 až 2019.

Celková produkce odpadů na obyvatele ve Středočeském kraji vykazuje mírný růst o 7% na 3 579,2kg na obyvatele. Tento trend je významný, neboť odráží rostoucí produkci odpadů v kraji, což může být důsledkem hospodářského rozvoje, včetně modernizace a nové stavební činnosti, která je zde zmiňována jako příčina zvýšené produkce stavebních a demoličních odpadů.

Produkce ostatních odpadů na obyvatele v kraji dlouhodobě stagnovala až do roku 2018, kdy došlo k jejímu nárůstu o 12,8% na 3 387,3 kg na obyvatele. Zvýšená produkce je spojena s investicemi do modernizace a nové výstavby, což naznačuje přímou souvislost mezi stavební aktivitou a množstvím produkovaných odpadů.

Produkce nebezpečných odpadů na obyvatele ve sledovaném období výrazně klesla o 43,9% na 191,8 kg na obyvatele. Tento pokles může být považován za pozitivní výsledek, neboť snižuje potenciální riziko pro životní prostředí. Klesající trend produkce nebezpečných odpadů může být udržen modernizací technologií a upřednostněním bezodpadových technologií. Produkce komunálních odpadů na obyvatele se mezi lety 2009 a 2019 snížila o 4,7% na 591,5 kg na obyvatele. Tento pokles je obzvláště pozoruhodný v kontextu zvýšené produkce biologicky rozložitelného odpadu v důsledku jeho separace. Je zřejmé, že snahy o separaci a lepší správu biologicky rozložitelných odpadů mají vliv na celkové množství produkovaných komunálních odpadů. Produkce směsného komunálního odpadu na obyvatele v kraji klesla o 25,4% na 293,7 kg na obyvatele, což naznačuje úspěch v separaci a recyklaci odpadů, avšak stále představuje nejvyšší hodnotu v rámci ČR. Snižování podílu směsného komunálního odpadu na celkové produkci komunálních

odpadů z 63,4% na 49,7% ukazuje na postupné zlepšování odpadového hospodářství v kraji. Z těchto dat vyplývá, že ve Středočeském kraji existuje pozitivní trend v

5.2 Okres Kladno

Okres Kladno se rozprostírá v severozápadní části Středočeského kraje, přičemž jeho hranice tvoří nepravidelný čtyřúhelník. Na východě sousedí s Mělníkem a Prahou-západ, na jihu s Berounem, na západě s Rakovníkem a na severu se dotýká Litoměřicka a Lounska. S rozlohou 720 km² zaujímá devátou pozici mezi největšími okresy ve Středočeském kraji a zabírá 6,6 % jeho plochy (ČSÚ, 2024c).

Většinu území okresu pokrývá zemědělská půda, která činí 65,9 %, zatímco lesnaté oblasti tvoří 20,3 % celkové rozlohy. Nejvyššími body v okrese jsou kopce Tuchonín a Vysoký vrch, dosahující výšek 488 metrů nad mořem, respektive 486 metrů, nacházející se v jeho jižní části (ČSÚ, 2024c).

Ochrana přírody a krajiny

V okrese Kladno se nachází řada chráněných území různých velikostí a významu pro ochranu přírody a krajiny. Mezi nejdůležitější a největší patří Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko s rozlohou 62 800 ha a přírodní rezervace Džbán s rozlohou 41 600 ha. Tyto oblasti představují klíčovou roli v ochraně biologické diverzity, vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů, jakož i v zachování charakteristických krajin a přírodních habitatů (ČSÚ, 2024c).

Demografický přehled

V okrese Kladno žije 166,8 tisíc lidí, což tvoří 11,7 % populace Středočeského kraje. Tím se řadí na druhé místo v kraji z hlediska počtu obyvatel. S hustotou osídlení 234,4 obyvatel na km² patří mezi tři nejhustěji zalidněné okresy v regionu (ČSÚ, 2024c).

Celková populace je 166 771 a skládá se z 82 017 mužů a 84 754 žen.

Populace podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Kategorie vzdělání	Počet osob
Celková populace ve věku 15 a více let	138 929
Bez vzdělání	1 048
Základní včetně neukončeného	19 102
Střední vč. vyučení (bez maturity)	42 052
Úplné střední (s maturitou)	44 981
Vyšší odborné vzdělání, konzervatoř	2 479
Vysokoškolské	20 322
Nezjištěno	8 945

Tabulka 1-Kategorie vzdělání okres Kladno (ČSÚ, 2024a)

Věkové skupiny

Věková skupina	Počet osob
0 - 14 let	27 842
15 - 19 let	7 941
20 - 29 let	15 931
30 - 39 let	22 486
40 - 49 let	28 991
50 - 59 let	22 116
60 - 64 let	9 008
65 - 69 let	10 148
70 - 79 let	15 965
80 - 89 let	5 488
90 - 99 let	842
100 a více let	13

Tabulka 2-Věkové skupiny okres Kladno (ČSÚ, 2024a)

Ekonomický kontext

Okres je známý svou bohatou historií v oblasti těžby uhlí a hutnictví železa, což představuje základ jeho průmyslového dědictví. Vedle toho se však okres významně profiluje také v elektrotechnickém, strojírenském a potravinářském průmyslu a ukazuje na jeho diverzifikovanou průmyslovou základnu (ČSÚ, 2024c).

Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity

Pracovní síla a zaměstnání	Počet osob
Pracovní síla celkem	90 039
Zaměstnání	84 840
Pracující důchodci	8 694
Osoby na mateřské dovolené	636

Tabulka 3-Pracovní síla a zaměstnání okres Kladno (ČSÚ, 2024a)

Podle postavení v zaměstnání:

Postavení	Počet osob
Zaměstnanci	65 936
Zaměstnavatelé	782
Osoby pracující na vlastní účet	10 536
Nezjištěno	7 584

Tabulka 4-Postavení v zaměstnání okres Kladno (ČSÚ, 2024a)

Nezaměstnaní a osoby mimo pracovní sílu

Kategorie	Počet osob
Nezaměstnaní	5 199
Nepracující důchodci	33 170
Osoby na rodičovské dovolené	3 349
Žáci, studenti	23 485
Nezjištěno	2 304

Tabulka 5-Nezaměstnaní a osoby mimo pracovní sílu okres Kladno (ČSÚ, 2024a)

Sociální a komunitní struktura

Okres je organizován do dvou správních obvodů obcí s rozšířenou působností, které zahrnují Kladno a Slaný. Dále existují čtyři správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem, opět zahrnující Kladno a Slaný, a navíc Unhošť a Velvary, kteří mají decentralizovanou správu s různými úrovněmi odpovědnosti a služeb.

V rámci okresu se nachází sto obcí, z nichž osm má status města a dvě jsou městyse. Toto členění reflektuje pestrou strukturu oblasti, která kombinuje urbanizované oblasti s městským statutem a menší obce, včetně městyse, které si zachovávají tradiční charakter a jsou důležité pro udržení regionální identity (ČSÚ, 2024c).

Historický kontext

Historie okresu je úzce spjata s průmyslovým rozvojem, zejména s těžbou uhlí a hutnictvím železa. Obě odvětví zde mají kořeny již od 16. století. Tato průmyslová aktivita výrazně formovala hospodářský i sociální charakter regionu a přispěla k jeho růstu a rozvoji.

Mezi významné historické památky patří zámek v Lánech, který se od roku 1921 stal trvalým sídlem českých prezidentů. Tento zámek nejenže představuje důležitou součást české historie, ale je také symbolem státnosti a kontinuity českého státního zřízení.

Dalším klíčovým historickým místem je Areál Lidice, který slouží jako připomínka tragédie obce Lidice, zničené nacisty v roce 1942. Toto místo stojí jako silný symbol nespravedlnosti, lidské odvahy a národního odporu proti útlaku, a připomíná důležitost paměti a uctívání obětí válečných konfliktů (ČSÚ, 2024c).

5.3 Okres Rakovník

Okres Rakovník se rozkládá v západní části Středočeského kraje, ohraničený převážně lesy a řekami, avšak západní hranice není definována přírodou. S rozlohou 896 km² zaujímá pátou pozici v kraji, představující 8,2% jeho plochy. Převládajícími typy užívání půdy jsou zemědělská půda (52,3%) a lesy (38,1%). Nejvyšším místem okresu je vrch Vlastec s nadmořskou výškou 612 metrů, zatímco nejnižším bodem je údolí řeky Berounky u Račic s výškou 224 metrů nad mořem (ČSÚ, 2024d).

Ochrana přírody a krajiny

V okrese Rakovník jsou významné přírodní rezervace a chráněné oblasti, jako jsou Krtské skály s rozlohou 88,8 ha, přírodní rezervace Týřov o rozloze 420 ha a Stříbrný luh s rozlohou 106 ha (ČSÚ, 2024d).

Demografický přehled

Celková populace je 55 185 z toho 27 547 muži a 27 638 ženy.

Kategorie vzdělání	Počet osob
Celková populace ve věku 15 a více let	46 294
Bez vzdělání	404
Základní včetně neukončeného	6 460
Střední vč. vyučení (bez maturity)	16 102
Úplné střední (s maturitou)	14 626
Vyšší odborné vzdělání, konzervatoř	674
Vysokoškolské	5 609
Nezjištěno	2 419

Tabulka 6-Kategorie vzdělání okres Kladno (ČSÚ, 2024b)

Věkové skupiny

Věková skupina	Počet osob
0 - 14 let	8 891
15 - 19 let	2 520
20 - 29 let	5 082
30 - 39 let	6 972
40 - 49 let	9 156
50 - 59 let	7 170
60 - 64 let	3 403
65 - 69 let	3 887
70 - 79 let	5 801
80 - 89 let	1 999
90 - 99 let	304

Tabulka 7-Věkové skupiny okres Kladno (ČSÚ, 2024b)

Ekonomické sektory

Rakovnicko se vyznačuje především chemickým a keramickým průmyslem, přičemž v oblasti dominuje výroba pracích prášků, čisticích prostředků a keramických obkladových dlaždic. V zemědělském sektoru region klade důraz na pěstování chmele, brambor a obilovin. K poslednímu dni roku 2022 bylo v okrese Rakovník registrováno 12 500 ekonomických subjektů (ČSÚ, 2024d).

Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity

Pracovní síla a zaměstnání	Počet osob
Pracovní síla celkem	28 091
Zaměstnání	26 812
Pracující důchodci	3 734
Osoby na mateřské dovolené	205

Tabulka 8-Pracovní síla a zaměstnání okres Kladno (ČSÚ, 2024b)

Podle postavení v zaměstnání:

Postavení	Počet osob
Zaměstnanci	20 201
Zaměstnavatelé	304
Osoby pracující na vlastní účet	3 596
Nezjištěno	2 738

Tabulka 9-Postavení v zaměstnání okres Kladno (ČSÚ, 2024b)

Nezaměstnaní a osoby mimo pracovní sílu

Kategorie	Počet osob
Nepracující důchodci	13 534
Osoby na rodičovské dovolené	1 138
Žáci, studenti	7 493
Nezjištěno	499

Tabulka 10-Nezaměstnaní a osoby mimo pracovní sílu okres Kladno (ČSÚ, 2024b)

Sociální a komunitní struktura

Okres je rozdělen do jednoho správního obvodu obce s rozšířenou působností, kterým je Rakovník, a čtyř správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. V rámci okresu se nachází celkem 83 obcí, z nichž tři mají status města a šest je městysi. Toto uspořádání ukazuje na rozmanitou správní strukturu okresu, která zahrnuje jak menší obce, tak i větší městské celky (ČSÚ, 2024d).

Historický kontext

Mezi významné kulturní památky v okrese patří Hrad Křivoklát, který je uznán jako národní kulturní památka, dále zřícenina hradu Krakovec, kostel sv. Bartoloměje v Rakovníku, a sokolovna u městských sadů. Tyto památky představují klíčové historické a architektonické zajímavosti regionu, odrážejí bohatou historii oblasti a jsou cílem mnoha návštěvníků (ČSÚ, 2024d).

6. Terénní šetření

Kvantitativní výzkum je využit pro systematický sběr a interpretaci dat, kvantifikaci pro statistické účely, měření motivací, zjišťování demografických údajů a dalších aspektů. Využití kvalitativního šetření spočívá v hlubším porozumění a vnímání účastníků swapů, v identifikaci možných bariér a pocitů týkajících se odpadu.

6.1 Kvantitativní šetření

V kvantitativním výzkumu se setkáváme s těmito kroky:

1. formulace teoretického nebo praktického problému
2. formulace teoretické hypotézy
3. formulace souboru pracovních hypotéz
4. rozhodnutí o populaci a vzorku
5. pilotní studie
6. rozhodnutí o technice sběru informací
7. konstrukce nástrojů pro tento sběr
8. před výzkum
9. sběr dat
10. analýza dat
11. interpretace, závěr (Disman, 2002)

Formulace teoretického nebo praktického problému

V současné době je stále více zřejmá důležitost otázek udržitelnosti a snižování ekologické stopy jako klíčových faktorů pro ochranu životního prostředí pro budoucí generace. Jedním z efektivních přístupů k dosažení těchto cílů je minimalizace produkce odpadu na úrovni jednotlivce, a to prostřednictvím swapové akce představující volnou výměnu předmětů mezi účastníky se ukazují jako inovativní řešení v této oblasti. Nabízejí potenciál pro redukci odpadu tím, že podporují recyklaci a změnu spotřebitelských návyků směrem k udržitelnějšímu chování.

Přestože swapové akce nabývají na popularitě, existuje řada nezodpovězených otázek týkajících se jejich skutečného vlivu na snižování odpadu a podporu udržitelného životního stylu. Výzkum v této oblasti přináší různé pohledy na potenciál a výzvy swapových akcí. Zatímco některé studie zdůrazňují jejich přínos pro komunitu a životní prostředí, jiné poukazují na potřebu dalšího zkoumání, zejména co se týká

demografických faktorů ovlivňujících účast na těchto akcích a jejich dlouhodobý dopad na nákupní chování a spotřební vzorce.

Výzkumný problém této práce spočívá v komplexní analýze swapových akcí v České republice a zkoumání jejich přínosů a limitů v kontextu snižování odpadu a podpory udržitelného životního stylu. Cílem je identifikovat klíčové faktory, které ovlivňují úspěšnost swapových akcí, a možné bariéry bránící jejich dalšímu rozvoji jako efektivního nástroje pro snižování produkce odpadu a podporu udržitelného životního stylu.

Formulace teoretických hypotéz

Byla použita deduktivní metoda, vycházející z teoretického problému. Tento problém byl následně přetvořen do hypotéz. Došlo ke spojení mezi proměnnými, které se budou využívat při sběru dat, aby odpovídaly sebraným datům a závislostem mezi nimi.

1. Životní styl ovlivňuje účast na swapových akcích.
2. Četnost swapování je ovlivňována finanční úsporou.
3. Četnost swapování je motivována ekologickým smýšlením.
4. Četnost swapování je závislá na primární motivaci.
5. Věk má vliv na účasti ve swapování.
6. Vzdělání má vliv na účasti ve swapování.
7. Pohlaví má vliv na účasti ve swapování.

Formulace souboru pracovních hypotéz

Na základě teoretických hypotéz byly vytvořeny nulové hypotézy pro soubor pracovních hypotéz tak, aby odrážely předpokládané vztahy mezi dvěma nebo více proměnnými, a zajistily, že všechna shromážděná data budou mít své uplatnění.

H1: Neexistuje významný vztah mezi životním stylem jedince a jeho účastí na swapových akcích.

H2: Frekvence swapování není ovlivněna primární motivací účastníků pro swapování (ekologický přínos, finanční úspora, posílení komunitních vazeb).

H3: Demografické charakteristiky (věk, pohlaví, vzdělání) nemají vliv na preferované kategorie a materiály předmětů vyměňovaných v rámci swapu.

Tyto hypotézy zapadají do cílů Posouzení vlivu životního stylu a motivaci na účast v swapových akcích, Demografický vliv na swap kategorie předmětů, četnost a materiály vyměňovaných předmětů. Jako celek poté podporují hlavní cíl diplomové práce, kterým je návrh zlepšení, jak může swap (volná výměna všeho, co přispěje k redukci odpadové stopy na úrovni jednotlivců) napomáhat k udržitelnosti rozvoje regionů (posouzení dopadu životního stylu respondentů, včetně změn v jejich nákupních návycích a obecného přístupu ke spotřebě).

Rozhodnutí o populaci a vzorku

Výběr populace byl pečlivě navržen tak, aby zahrnul účastníky s přímou zkušeností se swapovými akcemi a souvisejícími činnostmi. Došlo k vyhledání swapových akcí v blízké době, pro naplánování vhodných termínů sběru.

Vzorek bude o velikosti 150 respondentů.

Okres Kladno

První část vzorku bude získána v lékárně na Kladně, konkrétně v *Lékárně U Zlatého draka* (14. prosince 2023), kde je umístěna komoda sloužící jako místo pro vzájemnou výměnu věcí (hrníčky, plyšáci, malá elektronika a další), které již lidé nepotřebují.

Dalších část respondentů bude získána na akci *Kladenský SWAP* konané v Sokolovně na Kladně (20.01.2023). Na akci zaměřené na swapování oblečení a dalších předmětů (hračky, jídlo a další).

Okres Rakovník

První část vzorku bude získána na akci *Swap na živo 2023* v Novém Strašecí (3. dubna 2023).

Druhá část vzorku bude získána na akci *Bazárek a Swap v jednom* (20.10 2023).

Pilotní studie

V rámci pilotní studie se vedly diskuse s lidmi zapojenými do swapových akcí o tom, jak sestavit dotazník založený na teoretických hypotézách. Hlavním cílem bylo zjistit, zda se tyto hypotézy vztahují i na jejich osobní zkušenosti a jestli tak přestávají být pouze teoretickými koncepty a stávají se prakticky aplikovatelnými pracovními hypotézami. S účastníky swapových akcí probíhala komunikace za účelem přetvoření teoretických hypotéz na praktické, aby byly v souladu s celkovým souborem hypotéz. Dále se uskutečnila výměna názorů se zaměstnancem Lékárny U Zlatého Draka, kde se nachází prostor pro výměnu věcí. Pozorování zaměstnance týkající se návštěvníků – co přinášejí, co si odnášejí, jaké typy lidí sem chodí a jaké má s nimi interakce – poskytlo hlubší vhled pro formulaci dotazníkových otázek. Tato etapa představovala úzké kvalitativní šetření, jež bylo založeno na klíčových tématech a teoretických hypotézách diplomové práce.

Rozhodnutí o technice sběru informací

Na základě pilotní studie byly vybrány vhodné otázky pro zařazení do dotazníků určených pro sběr kvantitativních dat, aby bylo možné provést statistické vyhodnocení odpovědí a získat objektivní hodnocení trendů, vzorců a vztahů týkajících se swapování. Data byla shromažďována školenými sběrači dat, přičemž školení provedla Bc. Barbora Kavková.

Konstrukce nástrojů pro tento sběr

Otázky byly zpracovány v dokumentu Word, ke kterému byly přidány komentáře s instrukcemi pro respondenty. Byla zvolena metoda zaškrťování, kroužkování a přidělování čísel. Dotazník byl navržen tak, aby vyhovoval principům dobře strukturovaného dotazníku, s důrazem na zvážení, zda jsou otázky opravdu nezbytné a přímo přispívají k ověření hypotéz, čímž umožňují shromažďování dat potřebných pro jejich přijetí nebo zamítnutí. Bylo klíčové zajistit, aby data získaná z otázek odpovídala zamýšleným měřítkům. Použity byly otázky kombinující více dimenzí (nikoli však přímo douhlavňové otázky), ale spíše specifikace motivací, například vyznačení všech motivací spolu s určením primární a sekundární motivace (viz Příloha 1).

Před výzkum

Pilotní test dotazníku byl realizován za účasti 20 respondentů z rozsáhlého věkového spektra, konkrétně ve věkovém rozmezí od 23 do 78 let. Tento široký věkový rozsah poskytl cenné podněty a poznámky, které vedly k několika zásadním úpravám dotazníku. Konkrétně otázka číslo 4 (viz. příloha č.1) byla modifikována tak, aby nyní zahrnovala možnosti odpovědi „několikrát týdně“ a „několikrát měsíčně“. Tímto rozšířením bylo dosaženo lepšího pokrytí všech možných frekvencí zapojení respondentů do sledovaných aktivit. Dále u otázky číslo 5 došlo k významné změně: Místo výběru jediné odpovědi, byla otázka opravena, aby bylo možné označit všechny relevantní možnosti, přičemž byla přidána i nová odpověď „žádný“. Při analýze odpovědí na otázku číslo 6 se přidala další možnost „jiný“, aby se umožnilo respondentům vyjádřit individuálnější a specifitější odpovědi, které nebyly původně zahrnuty mezi standardními možnostmi.

Sběr dat

Sběr dat byl pečlivě naplánován s ohledem na časování, aby co nejvíce odpovídal rozvrhu swapových akcí. Byl vytvořen harmonogram nasazení sběračů dat na zvolené akce.

Dotazníky byly rozdány účastníkům swapových akcí osobně sběrači dat, přičemž každý sběrač dat se věnoval maximálně dvěma respondentům současně. Tímto způsobem nedošlo pouze k distribuci a následnému sběru, ale k postupnému poskytování služby s možností okamžitého dotazu a vysvětlení, čímž se minimalizovala chybovost. Dotazníky tak byly distribuovány cíleně a respondenti měli kdykoliv možnost požádat o pomoc nebo vysvětlení k otázkám. Sběrači dat zároveň zajišťovali, aby se dotazníky dostaly k co nejširšímu spektru účastníků z různých demografických skupin.

Během sběru dat byl kladen důraz na kvalitu a spolehlivost získaných informací. Sběrači dat byli instruováni, jak minimalizovat chyby respondentů při vyplňování dotazníků. Celý proces sběru dat byl prováděn s plným respektem k etickým standardům, včetně zachování anonymity respondentů a zajištění, že účast na výzkumu byla zcela dobrovolná. Respondentům byl jasně vysvětlen účel sběru dat a byl zajištěn ústní informovaný souhlas.

6.1.1 Analýza dat

Zpracování dat zahrnovalo odpovědi napříč různými kategoriemi a určení celkového počtu možných odpovědí u každé otázky za účelem statistického vyhodnocení. Následně byla data převedena na procentuální hodnoty, aby umožnila další zpracování a interpretaci.

Okres Kladno

1. Které kategorie předmětů jste již vyměnili prostřednictvím swapu?

Zaškrtněte všechna pole, která se na vás vztahují.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 460

Textilie a oblečení: 105, elektronika a elektrozařízení: 60, domácí potřeby a nábytek: 75, knihy, časopisy a papírenské zboží: 90, hračky a hry: 45, sportovní a outdoorové vybavení: 30, kosmetika a osobní péče: 50. Jiné (specifikujte): hudební nástroje: 3, umělecká díla: 1, auto-moto příslušenství: 1.

Procentuální rozložení:

Textilie a oblečení: 23%, elektronika a elektrozařízení: 14%, domácí potřeby a nábytek: 17%, knihy, časopisy a papírenské zboží: 20%, hračky a hry: 9%, sportovní a outdoorové vybavení: 6%, kosmetika a osobní péče: 10%, jiné: 1%.

2. Které materiály nejčastěji swapujete?

Označte „X“ u všech materiálů, které obvykle swapujete. Dále prosím uveďte dva hlavní materiály, které swapujete nejvíce: „1“ pro materiál, který swapujete nejvíce a „2“ pro materiál, který swapujete nejméně.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 345.

Plast: 45, sklo: 30, kov: 40, dřevo: 25, textil: 90, papír: 70, keramika: 20, elektronické komponenty: 15. Jiné materiály: 10, z toho kůže: 3, guma: 1, jídlo: 6.

Procentuální rozložení:

Plast: 13%, sklo: 9%, kov: 12%, dřevo: 7%, textil: 26%, papír: 20%, keramika: 6%, elektronické komponenty: 4%, jiné materiály: 3%.

2.1 První nejvíce swapovaný materiál

Materiál označený 1 jako nejvíce swapovaný materiál.

Plast: 30, sklo: 25, kov: 40, dřevo: 20, textil: 50, papír: 35, keramika: 15, elektronické komponenty: 10. Jiné materiály: 0.

Procentuální rozložení:

Plast: 3%, sklo: 11%, kov: 18%, dřevo: 9%, textil: 22%, papír: 16%, keramika: 7%, elektronické komponenty: 4%.

2.2 Druhý nejvíce swapovaný materiál

Materiál označený 2 jako druhý nejvíce swapovaný materiál.

Plast: 45, sklo: 35, kov: 50, dřevo: 30, textil: 40, papír: 25, keramika: 20, elektronické komponenty: 15. Jiné materiály: 0.

Procentuální rozložení:

Plast: 17%, sklo: 13%, kov: 19%, dřevo: 12%, textil: 15%, papír: 10%, keramika: 8%, elektronické komponenty: 6%.

3. Odhadněte celkovou váhu všech předmětů, které jste swapovali v posledních 6 měsících (v kilogramech).

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150.

1 kg: 2, 3 kg: 3, 4 kg: 1, 5 kg: 3, 7 kg: 8, 8 kg: 8, 10 kg: 12, 13 kg: 2, 14 kg: 3, 17 kg: 6, 18 kg: 8, 20 kg: 13, 22 kg: 1, 25 kg: 3, 27 kg: 4, 28 kg: 7, 30 kg: 11, 32 kg: 1, 35 kg: 6, 38 kg: 6, 40 kg: 11, 42 kg: 1, 45 kg: 9, 50 kg: 20.

Kila byla poté rozdělena do kategorií:

0-10 kg: 37, 11-20 kg: 32, 21-30 kg: 26, 31-40 kg: 24, 41-50 kg: 30, 51-60 kg: 0, 61-70 kg: 0, 71-80 kg: 1.

Procentuální rozložení:

Váhové rozmezí: 0-10 kg: 25%, 11-20 kg: 21%, 21-30 kg: 17%, 31-40 kg: 16%, 41-50 kg: 20%, 51-60 kg: 0%, 61-70 kg: 0%, 71-80 kg: 1%.

4. Jak často swapujete?

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150.

Denně: 9, několikrát týdně: 28, týdně: 32, měsíčně: 25, několikrát měsíčně: 34, občas (méně často než měsíčně): 22.

Procentuální rozložení:

Frekvence swapování: Denně: 6%, Několikrát týdně: 14%, Týdně: 16%, Měsíčně: 19%, Několikrát měsíčně: 22%, Občas (méně často než měsíčně): 23%.

5. Dodržujete (i částečně) některý ze životních stylů?

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 165.

Minimalismus odpovědělo 47 respondentů, Zero waste (Bez odpadu) 38, frugalismus (úsporný životní styl) 7, udržitelný životní styl 53 a Jiný 10 respondentů, z toho 3 se věnují DIY (do it yourself) a 7 je veganů. Žádný specifický životní styl uvedlo 10 respondentů.

Procentuální rozložení:

Odpověď životního stylu: minimalismus: 28%, Zero waste (Bez odpadu): 24%, frugalismus (úsporný životní styl): 4%, udržitelný životní styl: 32%, Jiný: 6%, žádný: 6%.

6. Jaká je vaše hlavní motivace pro účast na swapování?

Zaškrtněte „X“ u všech motivací, které vás vedou k swapování. Dále prosím uveďte primární(hlavní) motivaci pomocí „1“ a sekundární (méně důležitou) jako „2“.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 280.

Finanční úspora: 74, Ekologický přínos: 68, Posílení komunitních vazeb: 50, Pocit osobního uspokojení: 81, Jiný: 7.

Procentuální rozložení:

Finanční úspora: 26%, ekologický přínos: 24%, posílení komunitních vazeb: 18%, pocit osobního uspokojení: 30%, jiný: 2%.

6.1 Primární motivace

Motivace označené jako primární.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 101

Finanční úspora: 34, ekologický přínos: 14, posílení komunitních vazeb: 7, pocit osobního uspokojení: 46.

Procentuální rozložení:

Finanční úspora: 34%, ekologický přínos: 14%, posílení komunitních vazeb: 7%, pocit osobního uspokojení: 45%.

6.2 Sekundární motivace

Motivace označené jako sekundární.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 91

Finanční úspora: 27, ekologický přínos: 23, posílení komunitních vazeb: 11, pocit osobního uspokojení: 30.

Procentuální rozložení:

Finanční úspora: 30%, ekologický přínos: 25%, posílení komunitních vazeb: 12%, pocit osobního uspokojení: 33%.

7. Uveďte věkovou kategorii, do které spadáte.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150

18-24 let: 25, 25-34 let: 38, 35-44 let: 31, 45-54 let: 29, 55-64 let: 13, 65 let a více: 14.

Procentuální rozložení:

Věkové rozmezí respondentů: 18-24 let: 17%, 25-34 let: 25%, 35-44 let: 21%, 45-54 let: 19%, 55-64 let: 9%, 65 let a více: 9%.

8. Prosím, označte pohlaví, se kterým se nejvíce identifikujete.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150

Muži: 57, ženy: 93, jiné: 0.

Procentuální rozložení:

Rozdělení respondentů podle pohlaví: muž: 38%, žena: 62%.

9. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150

Základní vzdělání: 16, středoškolské vzdělání bez maturity: 28, středoškolské vzdělání s maturitou: 35, vyšší odborné vzdělání: 30, vysokoškolské bakalářské vzdělání: 14, vysokoškolské magisterské nebo inženýrské vzdělání: 26, vysokoškolské doktorské vzdělání: 0.

Procentuální rozložení:

Základní vzdělání: 11%, středoškolské vzdělání bez maturity: 19%, středoškolské vzdělání s maturitou: 23%, vyšší odborné vzdělání: 20%, vysokoškolské bakalářské vzdělání: 9%, vysokoškolské magisterské nebo inženýrské vzdělání: 17%, vysokoškolské doktorské vzdělání: 0%.

Okres Rakovník

1. Které kategorie předmětů jste již vyměnili prostřednictvím swapu?

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 463

Textilie a oblečení: 105, elektronika a elektrozařízení: 60, domácí potřeby a nábytek: 75, knihy, časopisy a papírenské zboží: 90, hračky a hry: 45, sportovní a outdoorové vybavení: 30, kosmetika a osobní péče: 50. Jiné (specifikujte): hudební nástroje: 5, auto-moto příslušenství: 3.

Procentuální rozložení:

Textilie a oblečení: 25%, elektronika a elektrozařízení: 17%, domácí potřeby a nábytek: 20%, knihy, časopisy a papírenské zboží: 9%, hračky a hry: 17%, sportovní a outdoorové vybavení: 4%, kosmetika a osobní péče: 7%. Jiné (specifikujte): hudební nástroje: 1%.

2. Které materiály nejčastěji swapujete?

Označte „X“ u všech materiálů, které obvykle swapujete. Dále prosím uveďte dva hlavní materiály, které swapujete nejvíce: „1“ pro materiál, který swapujete nejvíce a „2“ pro materiál, který swapujete nejméně.?

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 341.

Plast: 47, sklo: 49, kov: 51, dřevo: 41, textil: 44, papír: 39, keramika: 22, elektronické komponenty: 40. Jiné materiály: 8, z toho kůže: 3, guma: 2, kamenné: 3.

Procentuální rozložení:

Plast: 14%, sklo: 15%, kov: 15%, dřevo: 13%, textil: 13%, papír: 11%, keramika: 6%, elektronické komponenty: 11%, jiné materiály: 2%.

2.1 První nejvíce swapovaný materiál

Materiál označený 1 jako nejvíce swapovaný materiál.

Plast: 43, sklo: 12, kov: 15, dřevo: 9, textil: 52, papír: 17, keramika: 6, elektronické komponenty: 9. Jiné materiály: 0.

Procentuální rozložení:

Plast: 26%, Sklo: 7%, Kov: 9%, Dřevo: 6%, Textil: 32%, Papír: 10%, Keramika: 4%, Elektronické komponenty: 6%.

2.2 Druhý nejvíce swapovaný materiál

Materiál označený 2 jako druhý nejvíce swapovaný materiál.

Plast: 67, sklo: 17, kov: 19, dřevo: 12, textil: 33, papír: 12, keramika: 7, elektronické komponenty: 13. Jiné materiály: 0.

Procentuální rozložení:

Plast: 37%, Sklo: 9%, Kov: 11%, Dřevo: 7%, Textil: 18%, Papír: 7%, Keramika: 4%, Elektronické komponenty: 7%.

3. Odhadněte celkovou váhu všech předmětů, které jste swapovali v posledních 6 měsících (v kilogramech).

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150.

5 kg: 3, 7 kg: 6, 10 kg: 12, 13 kg: 4, 15 kg: 12, 16 kg: 4, 17 kg: 2, 19 kg: 3, 20 kg: 11, 24 kg: 10, 25 kg: 14, 30 kg: 11, 35 kg: 12, 40 kg: 15, 43 kg: 7, 45 kg: 5, 47 kg: 1, 52 kg: 1, 78 kg: 1.

Kila byla poté rozdělena do kategorií:

0-10 kg: 21, 11-20 kg: 36, 21-30 kg: 35, 31-40 kg: 27, 41-50 kg: 13, 51-60 kg: 1, 61-70 kg: 0, 71-80 kg: 1.

Procentuální rozložení:

0-10 kg: 16%, 11-20 kg: 27%, 21-30 kg: 27%, 31-40 kg: 21%, 41-50 kg: 9%, 51-60 kg: 0%, 61-70 kg: 0%, 71-80 kg: 0%.

4. Jak často swapujete?

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150.

Denně: 6, několikrát týdně: 27, týdně: 35, několikrát měsíčně: 43, měsíčně: 25, občas (méně často než měsíčně): 14.

Procentuální rozložení:

Denně: 4%, několikrát týdně: 18%, týdně: 24%, několikrát měsíčně: 29%, měsíčně: 16%, občas (méně často než měsíčně): 9%.

5. Dodržujete (i částečně) některý ze životních stylů?

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 182.

Minimalismus odpovědělo 29 respondentů, Zero waste (bez odpadu) 31 respondentů, frugalismus (úsporný životní styl) 25 respondentů a udržitelný životní styl preferuje 24 respondentů. Dalších 25 respondentů uvedlo jiné životní styly, z nichž 8 se identifikuje s veganstvím, 6 s recyklací a 11 s DIY (do it yourself). Bez výslovné preference pro konkrétní životní styl je 23 respondentů.

Procentuální rozložení:

Odpověď životního stylu: Minimalismus: 18%, Zero waste (bez odpadu): 20%, frugalismus (úsporný životní styl): 16%, udržitelný životní styl: 15%, Jiný: 16%, žádný: 15%.

6. Jaká je vaše hlavní motivace pro účast na swapování?

Zaškrtněte „X“ u všech motivací, které vás vedou k swapování. Dále prosím uveďte primární(hlavní) motivaci pomocí „1“ a sekundární (méně důležitou) jako „2“.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 369.

Finanční úspora: 161, Ekologický přínos: 88, Posílení komunitních vazeb: 24, Pocit osobního uspokojení: 89, jiný: nalezení již neprodávaných předmětů: 7.

Procentuální rozložení:

Finanční úspora: 44%, ekologický přínos: 24%, posílení komunitních vazeb: 7%, pocit osobního uspokojení: 25%.

6.1 Primární motivace

Motivace označené jako primární.

Finanční úspora: 45, Ekologický přínos: 31, Posílení komunitních vazeb: 20, Pocit osobního uspokojení: 34.

Procentuální rozložení:

Finanční úspora: 35%, ekologický přínos: 24%, posílení komunitních vazeb: 15%, pocit osobního uspokojení: 26%.

6.2 Sekundární motivace

Motivace označené jako sekundární.

Finanční úspora: 38, Ekologický přínos: 35, Posílení komunitních vazeb: 18, Pocit osobního uspokojení: 29.

Procentuální rozložení:

Finanční úspora: 32%, ekologický přínos: 29%, posílení komunitních vazeb: 15%, pocit osobního uspokojení: 24%.

7. Uveďte věkovou kategorii, do které spadáte.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150.

18-24let: 26, 25-34 let: 43, 35-44 let: 26, 45-54 let: 17, 55-64 let: 24, 65 let a více: 14.

8. Prosím, označte pohlaví, se kterým se nejvíce identifikujete.

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150.

Muži: 61, ženy: 89, jiné: 0.

Procentuální rozložení:

Ženy: 60%, muži: 40%, jiné: 0%.

9. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150.

Základní vzdělání: 8, středoškolské vzdělání bez maturity: 22, středoškolské vzdělání s maturitou: 62, vyšší odborné vzdělání: 20, vysokoškolské bakalářské vzdělání: 22, vysokoškolské magisterské nebo inženýrské vzdělání: 16, vysokoškolské doktorské vzdělání: 0.

Procentuální rozložení:

Základní: 5%, střední bez maturity: 15%, střední s maturitou: 42%, vyšší odborné: 13%, vysokoškolské bakalářské: 15%, vysokoškolské magisterské nebo inženýrské: 10%, vysokoškolské doktorské: 0%.

6.2 Kvalitativní šetření

Termín kvalitativní šetření se vztahuje na výzkumné procedury, které produkují deskriptivní data, tj. psaná nebo mluvená slova lidí a jejich pozorovatelné chování. Kvalitativní výzkum se neomezuje pouze na popis, ale popis je považován za první krok k porozumění. Výzkum usiluje o minimalizaci možností zkreslení během výzkumných procedur a umožňuje datům *volně dýchat* bez omezení předem připravenými kategoriemi či hypotézami. V důsledku toho je redukce dat v kvalitativním výzkumu daleko slabší než v kvantitativním výzkumu.

Další důležitou charakteristikou je, že kvalitativní výzkum využívá induktivní logiku, na rozdíl od deduktivní logiky kvantitativního výzkumu. Zatímco kvantitativní výzkum začíná problémem a testuje hypotézy, kvalitativní výzkum startuje pozorováním a sběrem dat, hledá pravidelnosti a formuluje předběžné závěry, které mohou vést k nově formulovaným hypotézám nebo teoriím.

Kvalitativní šetření využívá techniky sběru dat, jako jsou zúčastněné pozorování, nestandardizované rozhovory a zpracování osobních dokumentů. Tyto techniky umožňují zachycení bohatšího a více kontextuálně zasazeného pochopení studovaného jevu. Rozdíly mezi kvantitativním a kvalitativním výzkumem nejsou v technikách sběru dat podstatné, ale spíše v kontextu jejich použití a strategii aplikace.

Výsledkem kvalitativního šetření není ověření teorie, ale její tvorba. Kvalitativní výzkum je proto flexibilní a adaptabilní, přičemž se snaží o porozumění fenoménům

zevnitř, z perspektivy účastníků. Tyto charakteristiky činí kvalitativní výzkum unikátním a nezastupitelným způsobem poznání sociálního světa (Disman, 2002).

Všechny následující kroky probíhají společně, vzorek

Nalezení sociálního problému

V rámci pilotní fáze kvantitativního šetření jsme narazili na zajímavý fenomén týkající se bariér. Účastníci poukázali na pestrou paletu překážek, které jim brání v efektivním swapování. Získané odpovědi však byly příliš rozmanité a neumožňovaly jednoduchou kategorizaci. To vedlo k integrování těchto odpovědí do následného kvalitativního šetření. Kromě toho se ukázalo, že osobní zkušenosti s výměnou a vnímání odpadu skrze swapování jsou stejně tak různorodé, což nám otevírá další zajímavé perspektivy pro hlubší analýzu.

Vytváření vzorku

Průzkum se zaměřil na respondenty s předchozími zkušenostmi se swapováním, včetně podnikatelů, firem, občanů a zaměstnanců úřadů, aby se zajistilo hloubkové porozumění.

Respondenti Kladno

- Tadeáš, občan – aktivní účastník swapových akcí, swap na individuální úrovni
- společnost Quickster s.r.o. – využívání swapování k podnikání
- Jana, úřad – zaměstnankyně městského úřadu

Respondenti Rakovník

- Pavel, úřad – zaměstnanec městského úřadu
- Jakub, občan – účastník swapu, minimalista, swap na individuální úrovni
- Jiří, podnikatel – využívání swapování k podnikání

Sběr dat

Zvolen byl polostandardizovaný rozhovor. To je typ kvalitativní výzkumné metody používaný především v sociálních vědách. Tato metoda kombinuje prvky strukturovaného a nestrukturovaného rozhovoru, čímž poskytuje flexibilitu při zachování určité míry konzistence mezi rozhovory. V polostandardizovaném

rozhovoru výzkumník používá seznam předem připravených otázek nebo témat jako vodítko, ale otázky nejsou pevně stanovené a pořadí, ve kterém jsou prezentovány, se může lišit v závislosti na toku konverzace. To umožňuje výzkumníkovi hlouběji prozkoumat specifické oblasti zájmu nebo následovat zajímavé vedlejší cesty, které se mohou během rozhovoru objevit.

Otázky:

1. Zkušenosti se swapováním

- Můžete popsat vaši první zkušenost se swapováním? Co vás k tomu přivedlo?
- Jaké předměty jste se rozhodli swapovat a proč?

2. Motivace pro swapování

- Co je pro vás hlavní motivací k účasti na swapových akcích?
- Jak se vaše motivace k účasti na swapových akcích vyvíjela časem?

3. Percepce udržitelnosti a minimalizace odpadu

- Jak podle vás swapování přispívá k udržitelnosti a minimalizaci odpadu?
- Máte příklady z vaší vlastní zkušenosti, kdy swapování vedlo k výraznému snížení odpadu?

4. Vliv na životní styl

- Jak se účast na swapových akcích odrazila ve vašem každodenním životě a nákupních návycích?
- Došlo k nějakým změnám ve vašem přístupu k spotřebě od té doby, co jste se zapojili do swapování?

5. Sociální a komunitní aspekt swapování

- Jaké sociální interakce a vztahy se vyvíjejí během swapových akcí? Máte nějaké konkrétní zkušenosti, které byste mohli sdílet?
- Jak podle vás swapování ovlivňuje pocit sounáležitosti v místní komunitě?

6. Bariéry a výzvy swapování

- Narazili jste při swapování na nějaké bariéry nebo výzvy? Jak jste je překonali?
- Jaké jsou podle vás hlavní bariéry pro větší zapojení lidí do swapování?

6.2.1 Interpretace dat

V celém průběhu byli voleny a upravovány kódy průběžně. Kategorie byly vytvořeny až po finálním ustálení kódů. Fluktuace byla velmi nízká, v podstatě první rozhovor zachytil základ a poté se jen upravovala definice, dle dalších odpovědí.

Kódy jsou používané k identifikaci a kategorizaci specifických prvků v datech. Kódování zahrnuje průběžné procházení odpovědí a aktualizování a kontrolování sady kódů.

Pro interpretaci dat je důležité určení kategorií, které vyplývají z kódů a představují hlubší vzorce, názory, představy nebo narativy přítomné v datech. Identifikace kategorií zahrnuje shlukování souvisejících nebo podobných kódů do širších kategorií, které odrážejí převládající nebo významné aspekty zkoumaného jevu. Témata pomáhají organizovat data.

Kódy

Finanční úspory

Environmentální zodpovědnost

Snížení odpadu

Komunitní výměna

Logistické problémy

Změna nákupního chování

Kategorie:

A. Ekonomické a praktické výhody swapování

B. Přínosy pro udržitelnost

C. Sociální a komunitní hodnoty

D. Výzvy a řešení (bariéry)

Okres Kladno

Quickster s.r.o.

Firma v zastoupení jednatele společnosti.

Finanční úspory: Účastník hovoří o úspoře peněz jako počáteční motivaci pro swapování, která se postupně rozšířila i na environmentální zodpovědnost.

Environmentální zodpovědnost: Účast na swapových akcích byla motivována také snahou o redukci plýtvání a podporu udržitelného životního stylu, přestože účastník považuje vliv swapování na udržitelnost za minimální.

Snížení odpadu: Zmiňuje konkrétní příklady, jak swapování vedlo k výraznému snížení odpadu v domácnostech díky výměně obalového a výplňového materiálu.

Komunitní výměna: Účastník nezaznamenal významný sociální nebo komunitní dopad swapování.

Logistické problémy: Nenaznačuje žádné konkrétní logistické problémy nebo bariéry.

Změna nákupního chování: Účastník nezaznamenal žádnou významnou změnu ve svém každodenním nákupním chování nebo přístupu k spotřebě, ale pozoruje podobný trend mezi lidmi ve svém okolí.

Úřad Jana

Finanční úspory: Účastnice vidí ekonomický přínos swapování, kdy obě strany získají něco hodnotného bez potřeby peněžní transakce.

Environmentální zodpovědnost: Zdůrazňuje význam swapování pro prodloužení životnosti věcí a snížení odpadu.

Snížení odpadu: Má přímé zkušenosti se snížením odpadu prostřednictvím swapování, jako je příklad s kuchyňskou linkou.

Komunitní výměna: Přínos pro komunitní soudržnost vidí v lepším pochopení potřeb a návyků ostatních členů komunity.

Logistické problémy: Narazila na výzvy v domluvě s ostatními účastníky swapování.

Změna nákupního chování: Změnila svůj přístup k nákupu, dává přednost hledání věcí u lidí než na internetu nebo v obchodech.

Občan Tadeáš

Finanční úspory: Cílem swapování nebyly pouze finanční úspory, ale i minimalizace odpadu a podpora místních komunit.

Environmentální zodpovědnost: Účastník vnímá swapování jako významný přínos k udržitelnosti a snížení produkce odpadu.

Snížení odpadu: Poskytuje konkrétní příklad, jak swapování snížilo množství odpadu pomocí recyklace starých prostěradel.

Komunitní výměna: Swapování vnímá jako příležitost k setkávání s lidmi o podobném zájmu, i když zaznamenal i určitou sociální nevýhodu.

Logistické problémy: Narazil na bariéry jako je nespolehlivost lidí a omezený výběr na swap akcích.

Změna nákupního chování: Swapování mělo výrazný vliv na jeho nákupní návyky, preferuje swapování nebo second hand před koupí nových věcí.

Sjednocená data jsou uvedena v tabulce č.23 v kapitole Výsledky kvalitativních hypotéz.

Zařazení do kategorií

Ekonomické a praktické výhody swapování (A):

Finanční úspory: Quickster s.r.o., úřad Jana, občan Tadeáš

Přínosy pro udržitelnost (B):

Environmentální zodpovědnost: Všichni respondenti

Snížení odpadu: Všichni respondenti

Sociální a komunitní hodnoty (C):

Komunitní výměna: úřad Jana, občan Tadeáš

Výzvy a řešení (D):

Logistické problémy: úřad Jana, občan Tadeáš

Změna nákupního chování: Quickster s.r.o., úřad Jana, občan Tadeáš

Sjednocená data jsou uvedena v tabulce č.24 v kapitole Výsledky kvalitativních hypotéz.

Okres Rakovník

Podnikatel Jiří

Finanční úspory: Účastník poukázal na úsporu peněz díky získání součástí pro práci bez nutnosti nákupu nových.

Environmentální zodpovědnost: Zdůraznil význam swapování pro snížení technického odpadu tím, že znovu využívá předměty, které by jiní vyhodili.

Snížení odpadu: Swapování snižuje množství elektrického odpadu, díky využití při podnikání.

Komunitní výměna: Pravidelně provozuje swapování s přáteli a známými, což naznačuje formu komunitní výměny.

Logistické problémy: Narazil na problémy s komunikací a motivací lidí k účasti na swapování.

Změna nákupního chování: Účastník přizpůsobil své nákupní chování tak, aby maximalizoval využití věcí z druhé ruky.

Občan Jakub

Finanční úspory: Jakub se zaměřuje spíše na darování než na finanční úspory, důležité pro něj je uspokojení z dobrého skutku.

Environmentální zodpovědnost: Velký důraz na udržitelnost a snižování odpadu tím, že věci neskončí na skládce.

Snížení odpadu: Přesvědčení, že většina darovaných věcí posloužila dalším a tím se snížilo množství odpadu.

Komunitní výměna: Získání nových přátelství a sociální interakce díky účasti na swapových akcích.

Logistické problémy: Někdy se setkává s nespolehlivostí lidí, ale nevidí to jako významnou bariéru.

Změna nákupního chování: Swapování mu umožnilo mít lepší pocit z nákupů, protože ví, že nepotřebné věci najdou další využití.

Úřad Jana

Finanční úspory: Zdůraznil možnost vyzkoušet nové věci bez nutnosti jejich nákupu, což je ekonomicky výhodné.

Environmentální zodpovědnost: Silně vnímá swapování jako příspěvek k udržitelnosti a snižování odpadu.

Snížení odpadu: Poukázal na snížení odpadu prodloužením životnosti výrobků a snížením potřeby nového zboží.

Komunitní výměna: Zkušenosti s komunitní výměnou na swapových akcích, kde sdílel tipy a zkušenosti s ostatními.

Logistické problémy: Setkával se s výzvami při hledání protějšků pro swap nebo při organizaci setkání.

Změna nákupního chování: Uvedl výraznou změnu v přístupu k spotřebě, s důrazem na věci s dlouhou životností.

Sjednocená data jsou uvedena v tabulce č.23 v kapitole Výsledky kvalitativních hypotéz.

Zařazení do kategorií

Ekonomické a praktické výhody swapování (A):

Finanční úspory: podnikatel Jiří, úřad Pavel

Přínosy pro udržitelnost (B):

Environmentální zodpovědnost: Všichni respondenti

Snížení odpadu: Všichni respondenti

Sociální a komunitní hodnoty (C):

Komunitní výměna: občan Jakub, úřad Pavel

Podnikatel Jiří sice uvedl pravidelné výměny mezi známými, ale jeho zkušenosti jsou spíše specifické a zaměřené na praktické využití získaných součástí.

Výzvy a řešení (D):

Logistické problémy: podnikatel Jiří, úřad Pavel

Změna nákupního chování: podnikatel Jiří, občan Jakub, úřad Pavel

Sjednocená data jsou uvedena v tabulce č.24 v kapitole Výsledky kvalitativních hypotéz.

7. Zhodnocení výsledků a diskuze

V této kapitole jsou statistické testy a posouzení dat v kontextu stanovených hypotéz. Porovnání okresu Kladno a okresu Rakovník pomocí z-testu.

1. Které kategorie předmětů jste již vyměnili prostřednictvím swapu?

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku:

Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 460.

Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 463

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Kategorie	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Textilie a oblečení	0,05	0,96	Ne
Elektronika a elektrozařízení	0,04	0,97	Ne
Domácí potřeby a nábytek	0,04	0,97	Ne
Knihy, časopisy a papírenské zboží	0,05	0,96	Ne
Hračky a hry	0,03	0,97	Ne
Sportovní a outdoorové vybavení	0,03	0,98	Ne
Kosmetika a osobní péče	0,03	0,97	Ne
Jiné	-0,83	0,41	Ne

Tabulka 11-Výsledky z-testu k otázce 1 (vlastní zpracování)

Žádná z kategorií nevykazuje signifikantní rozdíly.

2.Které materiály nejčastěji swapujete?

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 345. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 341

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Materiál	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Plast	-0,28	0,776	Ne
Sklo	-2,33	0,02	Ano
Kov	-1,3	0,194	Ne
Dřevo	-2,12	0,034	Ano
Textil	4,35	< 0,0001	Ano
Papír	3,17	0,0015	Ano
Keramika	-0,36	0,721	Ne
Elektronické komponenty	-3,56	0,0004	Ano
Jiné	0,45	0,651	Ne

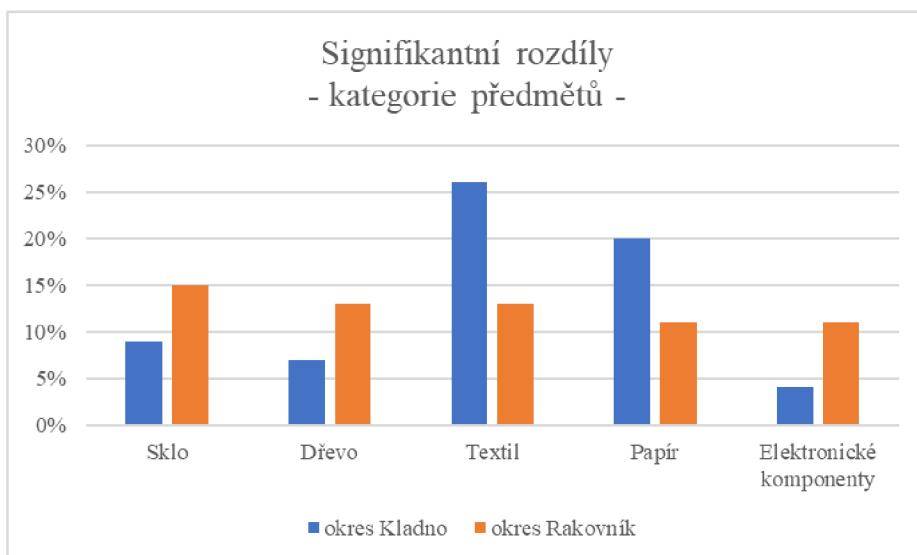
Tabulka 12-Výsledky z-testu k otázce 12 (vlastní zpracování)

Okres Kladno

sklo: 9%, dřevo: 7%, textil: 26%, papír: 20%, elektronické komponenty: 4%,

Okres Rakovník

sklo: 15%, dřevo: 13%, textil: 13%, papír: 11%, elektronické komponenty: 11%,

Obrázek 1- Nejčastější materiály (vlastní zpracování)

Největší rozdíl mezi okresy Kladno a Rakovník je v kategorii textil, kde okres Kladno má o 13% větší podíl než okres Rakovník. Druhý největší rozdíl je v kategorii skla, které je v okrese Rakovníku zastoupeno o 6% více než v okrese Kladno. Třetí nejvýraznější rozdíl je u dřeva, kde má okres Rakovník o 6% více než okres Kladno.

2.1 První nejvíce swapovaný materiál

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Materiál	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Plast	-1,75	0,08	Ne
Sklo	2,28	0,022	Ano
Kov	3,73	0,00019	Ano
Dřevo	2,15	0,032	Ano
Textil	-0,24	0,807	Ne
Papír	2,75	0,006	Ano
Keramika	2,04	0,042	Ano
Elektronické komponenty	0,24	0,813	Ne

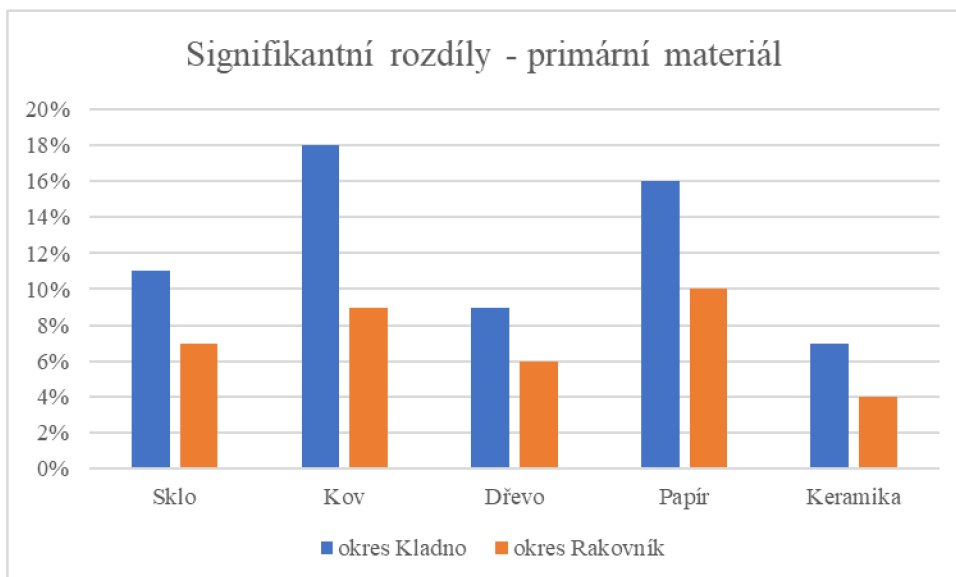
Tabulka 13-Výsledky z-testu k otázce 13 (vlastní zpracování)

Okres Kladno

sklo: 11%, kov: 18%, dřevo: 9%, papír: 16%, keramika: 7%,

Okres Rakovník

Sklo: 7%, Kov: 9%, Dřevo: 6%, Papír: 10%, Keramika: 4%,

Obrázek 2-První nejvíce swapovaný materiál (vlastní zpracování)

Největší rozdíl je v kategorii kovu, kde okres Kladno má o 9% větší podíl než okres Rakovník. Druhý největší rozdíl je u papíru, s rozdílem 6% pro Kladno. Třetí největší rozdíl je u skla, kde Kladno převyšuje Rakovník o 4%.

2.2 Druhý nejvíce swapovaný materiál

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Materiál	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Plast	-2,63	0,0086	Ano
Sklo	2,75	0,006	Ano
Kov	4,25	0,000021	Ano
Dřevo	3	0,0027	Ano
Textil	0,94	0,346	Ne
Papír	2,28	0,022	Ano
Keramika	2,62	0,0087	Ano
Elektronické komponenty	0,4	0,691	Ne

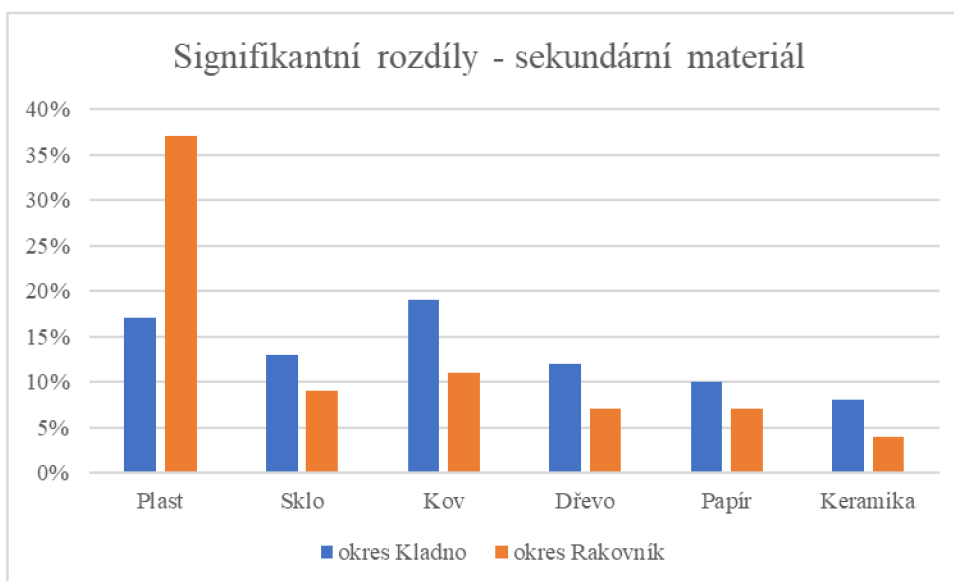
Tabulka 14-Výsledky z-testu k otázce 4 (vlastní zpracování)

Okres Kladno

Plast: 17%, sklo: 13%, kov: 19%, dřevo: 12%, papír: 10%, keramika: 8%,

Okres Rakovník

Plast: 37%, Sklo: 9%, Kov: 11%, Dřevo: 7%, Papír: 7%, Keramika: 4%,

Obrázek 3-Druhý nejvíce swapovaný materiál (vlastní zpracování)

Největší rozdíl je v kategorii plast, kde okres Rakovník má o 20% vyšší podíl než okres Kladno. Druhý největší rozdíl je v kategorii kovu, s 8% vyšším podílem pro okres Kladno. Třetí největší rozdíl je u dřeva, kde okres Kladno má o 5% víc.

3. Odhadněte celkovou váhu všech předmětů, které jste swapovali v posledních 6 měsících (v kilogramech).

Součet váhy okres Kladno: 3 313 kg

Součet váhy okres Rakovník: 2 932 kg

Celkem: 6 245 kg

4. Jak často swapujete?

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - : Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Četnost	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Denně	0,795	0,427	Ne
Několikrát týdně	0,149	0,881	Ne
Týdně	-0,416	0,677	Ne
Měsíčně	0	1	Ne
Několikrát měsíčně	-1,19	0,234	Ne
Občas	1,421	0,155	Ne

Tabulka 15-Výsledky z-testu k otázce 5

Žádná z kategorií nevykazuje signifikantní rozdíly.

5. Dodržujete (i částečně) některý ze životních stylů?

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 165. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 182

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Životní styl	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Minimalismus	2,389	0,017	Ano
Zero waste (Bez odpadu)	0,96	0,337	Ne
Frugalismus (Úsporný život)	-3,367	0,00076	Ano
Udržitelný životní styl	3,833	0,00013	Ano
Jiný (DIY, veganství, atd.)	-2,698	0,007	Ano
Žádný specifický životní styl	-2,399	0,016	Ano

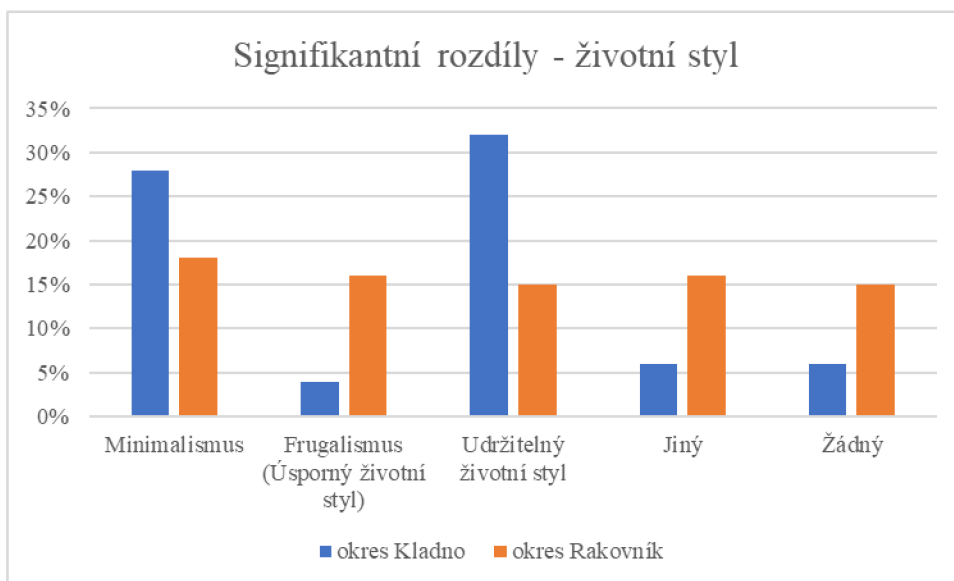
Tabulka 16-Výsledky z-testu k otázce 6 (vlastní zpracování)

Okres Kladno

Preference životního stylu: Minimalismus: 28%, Frugalismus (Úsporný životní styl): 4%, Udržitelný životní styl: 32%, Jiný: 6%, žádný: 6%.

Okres Rakovník

Preference životního stylu: Minimalismus: 18%, Frugalismus (Úsporný životní styl): 16%, Udržitelný životní styl: 15%, Jiný: 16%, žádný: 15%.

Obrázek 4-Životní styly (vlastní zpracování)

Největší rozdíl mezi okresy Kladno a Rakovník je v kategorii udržitelného životního stylu, kde okres Kladno má o 17% větší podíl. Druhý největší rozdíl je u frugalismu, kde okres Rakovník má o 12% víc proti okresu Kladno. Třetí nejvýraznější rozdíl je v minimalismu, kde okres Kladno má o 10% víc.

6. Jaká je vaše motivace pro účast na swapování?

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 280. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 369

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Motivace	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Finanční úspora	-4,52	< 0,00001	Ano
Ekologický přínos	0,13	0,897	Ne
Posílení komunitních vazeb	4,51	< 0,00001	Ano
Pocit osobního uspokojení	1,38	0,168	Ne
Jiný	-0,1	0,917	Ne

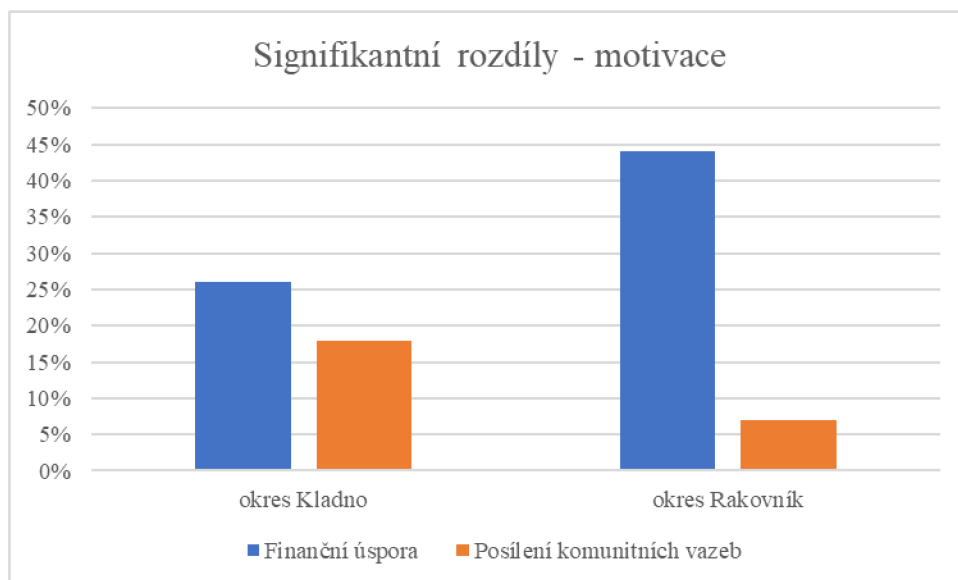
Tabulka 17-Výsledky z-testu k otázce 7 (vlastní zpracování)

Okres Kladno

Finanční úspora: 26%, posílení komunitních vazeb: 18%,

Okres Rakovník

Finanční úspora: 44%, posílení komunitních vazeb: 7

Obrázek 5-Motivace pro swap (vlastní zpracování)

Mezi okresem Kladno a Rakovník je největší rozdíl v prioritě finanční úspory, kde Rakovník má o 18% vyšší podíl než Kladno. Druhý největší rozdíl je v kategorii posílení komunitních vazeb, kde Kladno má o 11% větší podíl než Rakovník.

6.1 Primární motivace

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 101. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 113

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Motivace	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Finanční úspora	-1,442	0,149	Ne
Ekologický přínos	-2,749	0,006	Ano
Posílení komunitních vazeb	-2,623	0,009	Ano
Pocit osobního uspokojení	1,567	0,117	Ne

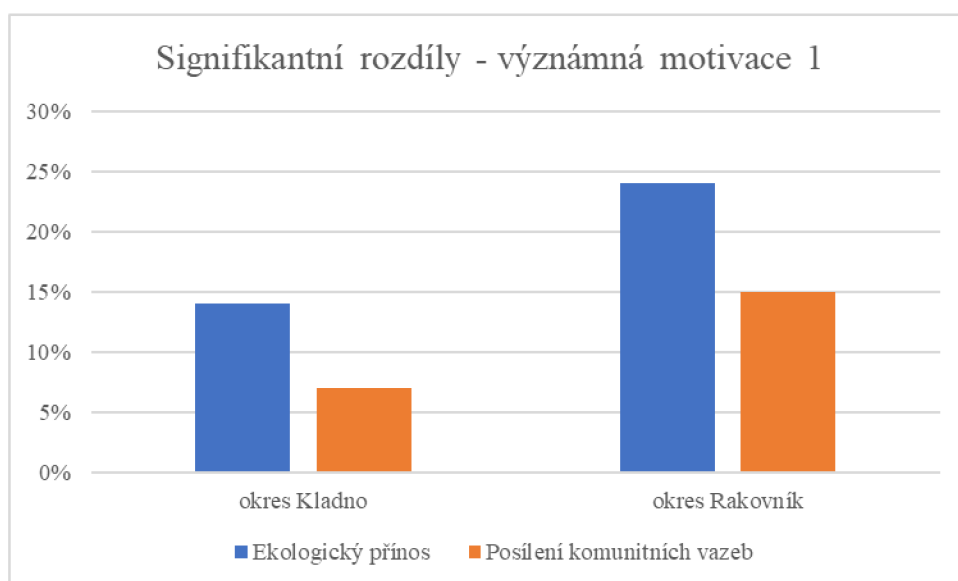
Tabulka 18-Výsledky z-testu k otázce 8 (vlastní zpracování)

Okres Kladno

ekologický přínos: 14%, posílení komunitních vazeb: 7%,

Okres Rakovník

ekologický přínos: 24%, posílení komunitních vazeb: 15

Obrázek 6-Primární motivace pro swap (vlastní zpracování)

Mezi okresem Kladno a Rakovník je největší rozdíl v kategorii ekologického přínosu, kde Rakovník má o 10% větší podíl. Rozdíl v posílení komunitních vazeb je také významný, Rakovník má o 8% vyšší podíl než Kladno.

6.2 Sekundární motivace

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 91. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet zaškrtnutých možností: 110

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Motivace	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Finanční úspora	-1,54	0,123	Ne
Ekologický přínos	-1,75	0,079	Ne
Posílení komunitních vazeb	-1,37	0,171	Ne
Pocit osobního uspokojení	0,15	0,885	Ne

Tabulka 19-Výsledky z-testu k otázce 9 (vlastní zpracování)

Žádná z kategorií nevykazuje signifikantní rozdíly.

7. Uved'te věkovou kategorii, do které spadáte.

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Věk	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
18-24 let	-0,15	0,878	Ne
25-34 let	-0,65	0,516	Ne
35-44 let	0,74	0,462	Ne
45-54 let	1,92	0,054	Ne
55-64 let	-1,93	0,053	Ne
65 let a více	0	1	Ne

Tabulka 20-Výsledky z-testu k otázce 10 (vlastní zpracování)

Žádná z kategorií nevykazuje signifikantní rozdíly.

8. Označte pohlaví, se kterým se nejvíce identifikujete.

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Pohlaví	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Muži	-0,47	0,636	Ne
Ženy	0,47	0,636	Ne

Tabulka 21-Výsledky z-testu k otázce 11 (vlastní zpracování)

Žádná z kategorií nevykazuje signifikantní rozdíly.

9 Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Název použitého testu: z-test pro dva nezávislé vzorky

Velikost vzorku: Kladno - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150. Rakovník - Celkový počet respondentů: 150. Celkový počet odpovědí: 150

Stanovena standardní hladina významnosti (alfa) byla původně nastavena na 0,05, poté provedena Bonferroniho korekce = 0.000641.

Vzdělání	Z-skóre	P-hodnota	Významnost
Základní vzdělání	1,7	0,089	Ne
Středoškolské vzdělání bez maturity	0,93	0,353	Ne
Středoškolské vzdělání s maturitou	-3,33	0,00086	Ano
Vyšší odborné vzdělání	1,55	0,121	Ne
Vysokoškolské bakalářské vzdělání	-1,42	0,155	Ne
Vysokoškolské magisterské nebo inženýrské vzdělání	1,66	0,096	Ne

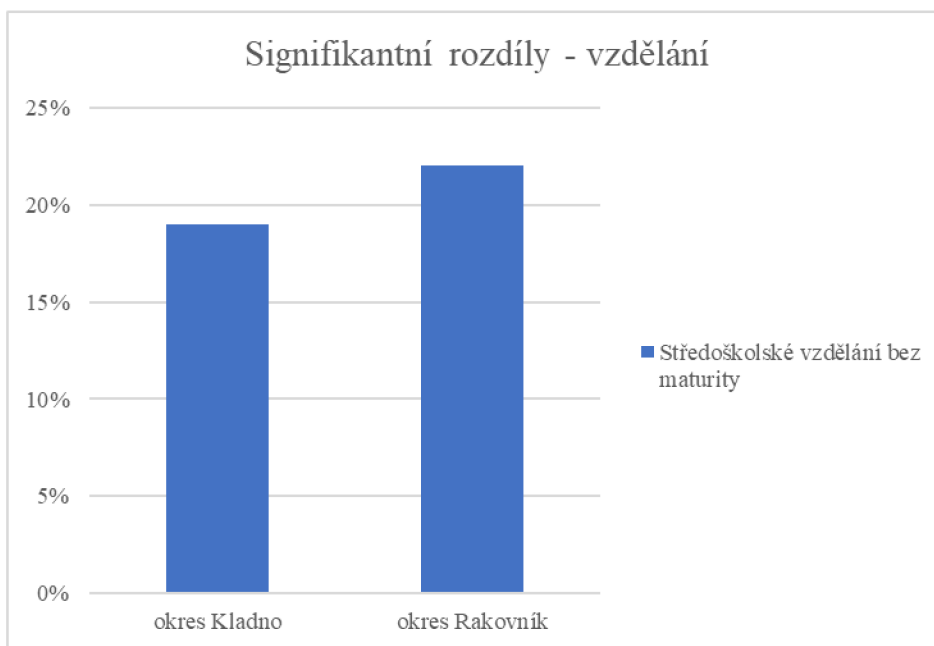
Tabulka 22-Výsledky z-testu k otázce 12 (vlastní zpracování)

Okres Kladno

středoškolské vzdělání bez maturity: 19%,

Okres Rakovník

středoškolské vzdělání bez maturity: 22%.

Obrázek 7-Nejvyšší dosažené vzdělání (vlastní zpracování)

V kategorii středoškolského vzdělání bez maturity je rozdíl 3%, přičemž Rakovník má vyšší podíl.

7.1 Výsledky kvantitavních hypotéz

H1: Neexistuje významný vztah mezi životním stylem jedince a jeho účastí na swapových akcích.

Frekvence Swapování vs. životní styl:

Identifikace neodhalila signifikantní statistické důkazy, které by podporovaly odmítnutí nulové hypotézy o vztahu mezi životním stylem jedinců a jejich účastí na swapových akcích. To znamená, že na základě dostupných dat nelze prohlásit, že mezi životním stylem a účastí na swapových akcích neexistuje významný vztah.

Nelze jednoznačně odmítnout nulovou hypotézu H_0 , což znamená, že na základě prováděných analýz neexistují dostatečné důkazy k prohlášení, že mezi životním stylem jedince a jeho účastí na swapových akcích neexistuje významný vztah. To neznamená, že takový vztah existuje ve všech případech nebo je významný pro všechny aspekty životního stylu; může to poukazovat na omezení dostupných dat nebo metodologie analýzy.

H2: Frekvence swapování není ovlivněna primární motivací účastníků pro swapování (ekologický přínos, finanční úspora, posílení komunitních vazeb).

Četnost swapování vs. motivace:

Z identifikace dat nebyly zjištěny signifikantní rozdíly, které by vedly k odmítnutí nulové hypotézy ve vztahu k frekvenci swapování a specifickým motivacím, jako jsou ekologický přínos, finanční úspora a posílení komunitních vazeb. To naznačuje, že na základě dostupných dat nelze prohlásit, že primární motivace účastníků nemá vliv na to, jak často se účastní swapování.

Detailní pohled na motivace:

Při další identifikaci bylo zjištěno, že některé motivace, jako finanční úspora a posílení komunitních vazeb, mají signifikantní rozdíly mezi okresy. Tyto rozdíly však samy o sobě neposkytují dostatečný důkaz k přímému odmítnutí nulové hypotézy o vlivu motivace na frekvenci swapování, jelikož tyto zjištěné rozdíly nekorelují přímo s frekvencí swapování.

H3: Demografické charakteristiky (věk, pohlaví, vzdělání) nemají vliv na preferované kategorie a materiály předmětů vyměňovaných v rámci swapu.

Věk: Není podklad, který by odmítl nulovou hypotézu o absenci vlivu věku na preferované kategorie a materiály swapovaných předmětů. Všechny věkové skupiny vykazovaly podobné preference bez statisticky významných rozdílů.

Pohlaví: Práce také neodhalila žádné signifikantní rozdíly v preferencích mezi muži a ženami, což vede k přijetí nulové hypotézy o nepřítomnosti vlivu pohlaví na preferované kategorie a materiály.

Vzdělání: S výjimkou kategorie „středoškolské vzdělání s maturitou“, kde byl zjištěn signifikantní rozdíl, nebyl nalezen signifikantní rozdíl v žádné další kategorii. Tedy hypotéza se dá z většiny odmítnout.

Z těchto výsledků vyplývá, že nulová hypotéza H3 je přijmána pro věk a pohlaví, zatímco pro vzdělání je odmítnuta,

7.2 Výsledky kvalitativního šetření

Shrnutí dat z kvalitativního šetření dle kódování a kategorií.

Kategorie	Quickster s.r.o. firma	úřad Jana	občan Tadeáš	Podnikatel Jiří	občan Jakub	úřad Pavel
Finanční úspory	Ano	Ano	Ne	Ano	Ne	Ano
Environmentální odpovědnost	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Snížení odpadu	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Komunitní výměna	Ne	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
Logistické problémy	Ne	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano
Změna nákupního chování	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano

Tabulka 23-Výsledky kvalitativních odpovědí k hypotézám A (vlastní zpracování)

Respondent	A	B	C	D
Quickster s.r.o. firma	Ano	Ano	Ne	Ano
úřad Jana	Ano	Ano	Ano	Ano
občan Tadeáš	Ne	Ano	Ano	Ano
Podnikatel Jiří	Ano	Ano	Ano	Ano
občan Jakub	Ne	Ano	Ano	Ano
úřad Pavel	Ano	Ano	Ano	Ano

Tabulka 24-Výsledky kvalitativních odpovědí k hypotézám B (vlastní zpracování)

Na základě odpovědí z kvalitativního šetření se ukázalo, že ačkoliv jsou motivace účastníků swapování různorodé, existuje mezi nimi řada společných prvků. To ukazuje, že nezávisle na jejich roli ve společnosti či osobních zkušenostech, lidé vidí swapování jako vhodnou aktivitu, která slouží nejen individuálním potřebám, ale má i širší sociální a environmentální přínos.

Společné Motivace:

Finanční úspory a environmentální odpovědnost jsou sdílené motivace napříč různými respondenty. Ekonomické i ekologické aspekty swapování jsou pro účastníky důležité.

Respondenti vnímají swapování jako způsob, jak snížit odpad.

Výzvy a Bariéry:

I když jsou respondenti motivováni účastnit se swapových akcí, čelí v praxi různým výzvám, jako je organizace výměn a změna nákupních návyků.

7.3 Diskuze

Během mé práce jsem zjistila, že dostupné zdroje informací o vývoji a aktuálním stavu swapových akcí v České republice ve srovnání s evropským kontextem jsou skoro nulové. Proto došlo k rozšíření literární rešerše prostředí v kontextu globálních trendů.

Vliv demografických faktorů a geografického rozmístění respondentů na účast v swapových akcích ukázal, že větší rozmanitost v geografickém a sociálním složení vzorku by přinesla přesnější výsledky. Mohla by se udělat užší kategorie respondentů založená více na závislostech mezi sebou jako Moustairas (2022), kterému narozdíl od mé práce vyšlo, že více než polovina respondentů jsou absolventi vysokých škol.

V budoucnu zahrnutí údajů z menších obcí i velkých měst, stejně jako detailnější rozdělení podle věku, vzdělání a finanční situace, by mi mohlo odhalit hlubší souvislosti mezi životním stylem jednotlivců a jejich motivací k účasti na swapových akcích.

Je zřejmé, že motivace k účasti je komplexní a zahrnuje nejen ekologické a finanční aspekty, ale také hledání společenské interakce a zábavy. Tato vícefaktorová motivace naznačuje, že pro efektivní podporu swapových akcí je nutné přistupovat k veřejnosti s individuálnější a cílenějším přístupem.

V kategorii materiálu byl jako nejvíce swapovaný materiál nalezený textil a oblečení, stejně jako v práci od Niinimäki (2020), která ukazuje, že spotřeba oblečení se neustále zvedá. Takže vyšší spotřeba zde koresponduje s vyšší četností swapování materiálu (zbavování se textilu do druhých rukou).

V kontextu většího dopadu ukázala práce, že existuje významný potenciál pro rozvoj a podporu swapových akcí jako nástroje pro udržitelný životní styl. Zároveň poukazuje na potřebu vytváření strukturovaných a přístupných platforem, jako jsou re-use centra, která by mohla sloužit nejen jako místa pro swapové akce, ale i jako komunitní centra pro sdílení a recyklaci.

V kvalitativním šetření nebylo dosaženo dostatečně vysoké úrovně saturace a vzniká zde prostor pro větší kvalitativní šetření.

8. Závěr

Vnímám stále ještě potřebu dalšího výzkumu a experimentování s různými modely pro podporu swapových akcí. Zvláště perspektiva vytváření re-use center a integrace online platformem pro swapové akce nabízí zajímavé možnosti pro rozvoj udržitelných komunit a propagaci ekologického chování. V budoucnu by se měla zvýšit spolupráce mezi městy, kraji a komunitními organizacemi, aby se vytvořily udržitelné infrastruktury podporující swapové akce a re-use centra. Tyto iniciativy by mohly výrazně přispět k redukci odpadu a posílení sociální soudržnosti v komunitách. Práce také naznačuje, že pro hlubší pochopení dynamiky swapových akcí a jejich vlivu na udržitelný životní styl je nutný různorodý přístup, který zohlední sociální, ekonomické a environmentální aspekty. Prohloubení porozumění těmto aspektům mi může napomoci k navrhování efektivnějších strategií pro propagaci udržitelné spotřeby a udržitelných životních stylů.

Výsledky této práce nabízejí cenné informace pro organizátory swapových akcí, politiky a ostatní zainteresované strany, které hledají efektivní cesty k podpoře udržitelného životního stylu. Jejich praktické využití může významně přispět k rozvoji a propagaci swapových iniciativ jak na lokální, tak na národní úrovni.

Doporučuji se zaměřit na další výzkum na dlouhodobé dopady swapových akcí na životní prostředí a společnost. Přes všechny bariéry, které swapové akce přináší, se ukazuje, že mají nezastupitelnou roli v procesu přechodu k udržitelnější společnosti.

Závěrem je ještě důležité zmínit, že odhadovaná celková váha „ušetřeného“ odpadu za 6 měsíců od 300 respondentů je 6 245 kg.

9. Seznam použitých zdrojů

1. ALTUNTAS, A., PHAN, W., & TAMURA, Y., 2023: Some characterizations of Generalized Top Trading Cycles (online) [cit. 2024.03.26], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0899825623000672>
2. ANDERSON, R., Ashlagi, I., Gamarnik, D., & Kanoria, Y., 2015: A dynamic model of barter exchange. Society for Industrial and Applied Mathematics (online) [cit. 2024.01.31], dostupné z: <https://epubs.siam.org/doi/abs/10.1137/1.9781611973730.129>
3. ASSENS, C., 2021: History of Social Networks: From the Era of Bartering to the Collaborative Economy (online) [cit. 2024.02.08], dostupné z: http://www.na-businesspress.com/JABE/JABE23-5/4_AssensFinal.pdf
4. AUBERT, J.-J., 2014: For Swap or Sale? The Roman Law of Barter (online) [cit. 2024.01.31], dostupné z: https://www.academia.edu/download/89053653/AubertJJ_Barter_Melanges_Andreau_2014.pdf
5. BICK, R., HALSEY, E., & EKENGA, C. C., 2018: The global environmental injustice of fast fashion (online) [cit. 2024.02.23], dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1186/s12940-018-0433-7>
6. BIENIEK, M., 2021: Bartering: Price-Setting Newsvendor Problem with Barter Exchange (online) [cit. 2024.01.31], dostupné z: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/12/6684>
7. BIENIEK, M., 2022: Barter exchange as the way to deal with excess inventory: newsvendor problem with multiplicative demand (online) [cit. 2024.02.08], dostupné z: <https://bibliotekanauki.pl/articles/2175847.pdf>
8. BOGUSZ, M., Pejas, R., Krasnodebski, A., & Dziekanski, P., 2021: The Concept of Zero Waste in the Context of Supporting Environmental Protection by Consumers (online) [cit. 2024.02.21], dostupné z: <https://www.mdpi.com/1996-1073/14/18/5964>
9. BUCZYNSKI, B., 2013: Sharing is Good How to Save Money, Time and Resources Through Collaborative Consumption. New Society Publishers. ISBN 9780865717466, 086571746X.

10. CONNETT, Paul. The Zero Waste Solution Untrashing the Planet One Community at a Time [online]. Paperback. Chelsea Green Publishing, 2013 [cit. 2024-02-21]. ISBN 9781603584890, 1603584897. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/The_Zero_Waste_Solution/Daz2AAAAQB_AJ?hl=cs&gbpv=0
11. ČESNUITYTĚ, V., Klimczuk, A., Miguel, C., & Avram, G., 2022: The Sharing Economy in Europe Developments, Practices, and Contradictions. Palgrave Macmillan Cham. ISBN 9783030868970, 9783030868970.
12. DAPUNT, V., & Landgraf, D., 2023: Generation Money Heute vorsorgen & morgen finanziell unabhängig sein. GABAL Verlag. ISBN 9783967402605, 3967402606.
13. DAUNORIENE, A., Drakšaitė, A., Snieška, V., & Valodkiene, G., 2015: Evaluating Sustainability of Sharing Economy Business Models (online) [cit. 2024.02.19], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815058413>
14. DISMAN, M., 2002: JAK SE VYRÁBÍ SOCIOLOGICKÁ ZNALOST. Nakladatelství Karolinum, Praha. ISBN 80-246-0139-7.
15. EDBRING, E., Lehner, M., & Mont, O., 2016: Exploring consumer attitudes to alternative models of consumption: motivations and barriers (online) [cit. 2024.02.19], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652615015796>
16. GANAPATI, S., & Reddick, C., 2018: Prospects and challenges of sharing economy for the public sector (online) [cit. 2024.02.19], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740624X17300722>
17. HAUNEROVÁ, K., 2019: Méně mít, více žít: najděte si vlastní cestu k minimalismu. Grada, Praha. ISBN 978-80-271-2562-3.
18. KANG, J., Martinez, C., & Johnson, C., 2021: Minimalism as a sustainable lifestyle: Its behavioral representations and contributions to emotional well-being (online) [cit. 2024.02.20], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352550921000397>

19. KASSER, T., 2003: *The High Price of Materialism*. MIT Press. ISBN 026261197X, 9780262611978.
20. KILBOURNE, W., & PICKETT, G., 2008: How materialism affects environmental beliefs, concern, and environmentally responsible behavior (online) [cit. 2024.02.21], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148296307002913>
21. LANG, C., & Armstrong, C., 2018: Collaborative consumption: The influence of fashion leadership, need for uniqueness, and materialism on female consumers' adoption of clothing renting and swapping (online) [cit. 2024.02.19], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352550917300611>
22. LANG, C., & Zhang, R., 2019: Second-hand clothing acquisition: The motivations and barriers to clothing swaps for Chinese consumers (online) [cit. 2024.02.19], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352550918303257>
23. LIU, Lee. *Sustainability: Living within One's Own Ecological Means* [online]. 19 [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/1412>
24. MALIK, F., & Ishaq, M., 2023: Impact of minimalist practices on consumer happiness and financial well-being (online) [cit. 2024.02.20], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0969698923000802>
25. MOUSTAIRAS, I.; Vardopoulos, I.; Kavouras, S.; Salvati, L.; Zorpas, A.A., 2022: Exploring factors that affect public acceptance of establishing an urban environmental education and recycling center (online) [cit. 2024.01.31], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352554122000092>
26. MUÑOZ, P., & Cohen, B., 2017: Mapping out the sharing economy: A configurational approach to sharing business modeling (online) [cit. 2024.02.19], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162517304365>
27. MUTHU, S., 2018: *Fast Fashion, Fashion Brands and Sustainable Consumption*. Springer Nature Singapore. ISBN 9789811312687, 9811312680. Dostupné z: https://www.google.com/books/edition/Fast_Fashion_Fashion_Brands_and_Sustainable/MXlhDwAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0

28. NIINIMÄKI, K., PETERS, G., DAHLBO, H., PERRY, P., RISSANEN, T., & GWILT, A., 2020: The Environmental Price of Fast Fashion (online) [cit. 2024.01.31], dostupné z: https://finix.aalto.fi/wp-content/uploads/2021/04/Nature_review_Niinimaki-2020.pdf
29. PARGUEL, B., Lunardo, R., & Benoit-Moreau, F., 2017: Sustainability of the sharing economy in question: When second-hand peer-to-peer platforms stimulate indulgent consumption (online) [cit. 2024.02.20], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162517303918>
30. PARK, H., & Armstrong, C., 2019: Will “no-ownership” work for apparel?: Implications for apparel retailers (online) [cit. 2024.02.06], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0969698918305812>
31. PIETZSCH, N., Medeiros, J., & Ribeiro, J., 2017: Benefits, challenges and critical factors of success for Zero Waste: A systematic literature review (online) [cit. 2024.02.21], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0956053X17303069>
32. REINMANN, A., 2021: Frugalismus für Einsteiger: Wie Sie mit einfachen Strategien Ihre persönliche finanzielle Freiheit erreichen, dem Hamsterrad entfliehen und alle Geldsorgen hinter sich lassen. BoD – Books on Demand. ISBN 9783754329146, 3754329146.
33. ROY, P., NEI, D., ORIKASA, T., XU, Q., OKADOME, H., NAKAMURA, N., & SHIINA, T., 2009: A review of life cycle assessment (LCA) on some food products (online) [cit. 2024.03.26], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0260877408002793>
34. SANDIN, G., ZAMANI, B., & PETERS, G., 2017: Life cycle assessment of clothing libraries: can collaborative consumption reduce the environmental impact of fast fashion? (online) [cit. 2024.02.23], dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652617312982>
35. SIHAG, R., 2021: Consumerism in Society (online) [cit. 2024.02.21], dostupné z: <https://ijmrtjournal.com/wp-content/uploads/2021/07/ignn.pdf#page=29>
36. STACK, K. M.; RESEARCHER, E., 2011: The “Sharing” Economy (online) [cit. 2024.01.31], dostupné z: <http://kmswritings.pressfolios.com>

37. UYAN, O., 2017: BARTER AS AN ALTERNATIVE TRADING AND FINANCING TOOL AND ITS IMPORTANCE FOR BUSINESSES IN TIMES OF ECONOMIC CRISIS (online) [cit. 2024.03.24], dostupné z: <https://dergipark.org.tr/en/pub/jefa/article/357572>
38. WATANABE, I., 2020: Minimalism for Beginners. How to Live Happy While Needing Less in This Modern Material World. Creative Minds Publishing, Praha. ISBN 9781951911379.
39. WELDON, M., 2020: An Almost Zero Waste Life Learning How to Embrace Less to Live More. Rock Point. ISBN 9780760366691, 0760366691.
40. YUE, Z., Tianyi, Y., Wen, Z., & Dengji, Z., 2020: Barter Exchange via Friends' Friends (online) [cit. 2024.02.08], dostupné z: <https://arxiv.org/abs/2010.04933>
- 41.

Ostatní zdroje:

1. ČSÚa, ©2021: okres Kladno SLDB 2021 (online) [cit. 2024-02-04]. dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=34055&u= VUZEMI 101 40185#>
2. ČSÚb, ©2021: okres Rakovník SLDB 2021 (online) [cit. 2024-02-01]. dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=34055&u= VUZEMI 101 40274#>
3. ČSÚc, ©2021: Charakteristika okresu Kladno (online) [cit. 2023-09-15]. dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/okres_kladno
4. ČSÚd, ©2021: Charakteristika okresu Rakovník (online) [cit. 2023-09-15]. dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/okres_rakovnik
5. Document 52020DC0098: Evropská komise, 11.3.2020: SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Nový akční plán pro oběhové hospodářství Čistší a konkurenceschopnější Evropa (online) [cit. 2024-01-04]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020DC0098MINISTERSTVO>
6. ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2020: Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství OPŽP 2021–2027- Prevence vzniku odpadů. Ernst &

Young, s.r.o., Praha, 217. „nepublikováno“. [online], [cit. 2024-02-23]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/odpadove_obebove_hospodarstvi

7. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2014 Aktualizace leden 2022: Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 – 2024 s výhledem do roku 2035. Ministerstvo životního prostředí, 154. „nepublikováno“. [online], [cit. 2024-01-23]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/odpadove_obebove_hospodarstvi

10. Seznam obrázků

Obrázek 1- Nejčastější materiály	60
Obrázek 2-První nejvíce swapovaný materiál.....	61
Obrázek 3-Druhý nejvíce swapovaný mtaeriál	62
Obrázek 4-Životní styly	65
Obrázek 5-Motivace pro swap	66
Obrázek 6-Primární motivace pro swap.....	67
Obrázek 7-Nejvyšší dosažené vzdělání.....	70

11. Seznam tabulek

Tabulka 1-Kategorie vzdělání okres Kladno (ČSÚ, 2024a)	30
Tabulka 2-Věkové skupiny okres Kladno (ČSÚ, 2024a)	30
Tabulka 3-Pracovní síla a zaměstnání okres Kladno (ČSÚ, 2024a)	31
Tabulka 4-Postavení v zaměstnání okres Kladno (ČSÚ, 2024a)	31
Tabulka 5-Nezaměstnaní a osoby mimo pracovní sílu okres Kladno (ČSÚ, 2024a). 31	
Tabulka 6-Kategorie vzdělání okres Kladno (ČSÚ, 2024b)	33
Tabulka 7-Věkové skupiny okres Kladno (ČSÚ, 2024b)	33
Tabulka 8-Pracovní síla a zaměstnání okres Kladno (ČSÚ, 2024b).....	34
Tabulka 9-Postavení v zaměstnání okres Kladno (ČSÚ, 2024b).....	34
Tabulka 10-Nezaměstnaní a osoby mimo pracovní sílu okres Kladno (ČSÚ, 2024b)	34
Tabulka 11-Výsledky z-testu k otázce 1 (vlastní zpracování)	58
Tabulka 12-Výsledky z-testu k otázce 12 (vlastní zpracování)	59
Tabulka 13-Výsledky z-testu k otázce 13 (vlastní zpracování)	60
Tabulka 14-Výsledky z-testu k otázce 4 (vlastní zpracování)	62
Tabulka 15-Výsledky z-testu k otázce 5	63
Tabulka 16-Výsledky z-testu k otázce 6 (vlastní zpracování)	64
Tabulka 17-Výsledky z-testu k otázce 7 (vlastní zpracování)	66
Tabulka 18-Výsledky z-testu k otázce 8 (vlastní zpracování)	67
Tabulka 19-Výsledky z-testu k otázce 9 (vlastní zpracování)	68
Tabulka 20-Výsledky z-testu k otázce 10 (vlastní zpracování)	68
Tabulka 21-Výsledky z-testu k otázce 11 (vlastní zpracování)	69
Tabulka 22-Výsledky z-testu k otázce 12 (vlastní zpracování)	69
Tabulka 23-Výsledky kvalitativních odpovědí k hypotézám A (vlastní zpracování) 73	
Tabulka 24-Výsledky kvalitativních odpovědí k hypotézám B (vlastní zpracování) 73	

12. Přílohy

Příloha A: Produkce odpadů za sekce CZ-NACE (online) [cit. 2023-10-23]. Dostupné

z: <https://www.czso.cz/documents/10180/190626997/2800202301.pdf/21ff1b73-98aa-4eee-87ca-ad62d01b8f06?version=1.1>

		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Produkce odpadů celkem		34 678 892	38 045 213	37 451 454	38 599 888	39 302 696	39 191 940
z toho:	CZ-NACE						
Zemědělství, lesnictví a rybníkářství	01-03	322 154	409 537	439 858	400 350	424 336	352 752
Těžba a dobývání	05-09	124 821	91 303	92 518	129 865	117 715	100 600
Zpracovatelský průmysl	10-33	5 537 684	5 513 712	5 415 472	4 667 953	4 958 515	4 917 691
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	35	717 119	550 393	480 106	415 695	371 120	384 830
Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	37-39	4 809 389	5 367 476	4 951 357	6 017 197	4 824 341	5 298 986
Stavebnictví	41-43	13 493 635	15 800 879	15 540 688	16 496 805	17 972 537	17 169 128
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	45-47	1 674 118	1 655 680	1 676 741	1 814 876	1 971 526	2 188 078
Doprava a skladování	49-53	743 290	1 079 431	1 167 969	991 457	1 079 488	1 206 227
Ubytování, stravování a pohostinství	55-56	136 572	158 509	152 605	156 305	110 908	151 859
Informační a komunikační činnosti	58-63	25 740	22 810	30 213	22 145	23 527	26 525
Peněžnictví a pojišťovnictví	64-66	11 188	21 784	31 093	19 332	27 802	11 688
Činnosti v oblasti nemovitostí	68	473 472	321 237	379 958	283 300	327 166	401 955
Profesní, vědecké a technické činnosti	69-75	352 319	517 798	542 947	598 241	363 880	508 037
Administrativní a podpůrné činnosti	77-82	216 540	216 855	216 192	192 123	152 442	140 028
Velejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	84	5 744 007	6 006 929	6 042 649	6 108 498	6 296 781	5 987 726
z toho:							
obce		4 115 645	4 241 128	4 289 124	4 532 244	4 564 520	4 310 993
Vzdělávání	85	90 415	91 224	90 097	70 859	59 888	71 215
Zdravotní a sociální péče	86-88	117 897	135 827	117 183	118 489	123 040	139 646
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	90-93	45 230	38 534	40 270	39 558	32 750	43 103
Ostatní činnosti	94-96	39 715	39 947	35 387	33 588	28 069	31 387

Příloha B: Produkce odpadů podle krajů (v tunách) (online) [cit. 2023-10-24].

Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/190626997/2800202304.pdf/692ce2cd-7903-4f11-899e-31ec8dcdd83c?version=1.1>

ČR, kraj CZ, region	Celkem 2017 Total 2017	z toho:	Celkem 2018 Total 2018	z toho:	Celkem 2019 Total 2019	z toho:	Celkem 2020 Total 2020	z toho:
		nebezpečné Hazardous		nebezpečné Hazardous		nebezpečné Hazardous		nebezpečné Hazardous
Česká republika Czech Republic	34 678 892	1 492 868	38 045 213	1 759 264	37 451 454	1 732 331	38 599 888	1 764 865
v tom:								
Hl. m. Praha	4 553 496	71 252	5 177 170	110 527	5 036 780	130 795	4 729 324	109 392
Středočeský kraj	4 568 951	225 896	4 991 996	267 825	5 116 447	267 335	5 038 368	271 264
Jihočeský kraj	1 869 177	75 721	2 143 516	88 592	1 957 265	82 082	2 434 736	148 085
Plzeňský kraj	2 504 385	58 388	1 926 121	67 510	2 038 137	56 178	2 197 509	55 991
Karlovarský kraj	801 174	29 019	948 099	66 274	693 881	48 645	849 768	48 746
Ústecký kraj	2 884 185	129 271	2 920 596	121 772	2 937 903	144 891	3 163 315	142 425
Liberecký kraj	974 400	93 325	1 053 259	94 781	1 165 815	94 540	1 095 776	88 878
Královéhradecký kraj	1 570 632	49 718	1 727 794	63 102	1 673 041	62 477	1 778 632	53 960
Pardubický kraj	1 458 061	72 693	1 503 929	88 155	1 699 696	131 538	1 721 482	88 466
Kraj Vysočina	1 532 473	69 174	1 692 346	74 962	1 532 550	70 021	1 732 285	93 377
Jihomoravský kraj	4 244 733	125 539	5 246 799	177 419	4 996 299	176 689	4 755 763	198 247
Olomoucký kraj	2 289 052	83 332	2 642 341	69 106	2 203 344	58 661	2 956 249	70 765
Zlínský kraj	1 350 715	73 765	1 458 076	91 548	1 562 528	85 880	1 653 830	91 775
Moravskoslezský kraj	4 077 458	335 775	4 613 172	377 690	4 837 769	322 601	4 492 852	303 493

Příloha č.1 – Kvantitativní dotazník

V tomto dotazníku se zaměřujeme výhradně na předměty, které jste v rámci swapu (výměnných akcí) poskytli ostatním, nikoli na ty, které jste v rámci těchto akcí

obdrželi. Prosíme, abyste nám poskytli informace pouze o těch věcech, které jste z vašeho vlastnictví předali dál.

1. Které kategorie předmětů jste již vyměnili prostřednictvím swapu?

Zaškrtněte všechna pole, která se na vás vztahují.

- Textilie a oblečení
- Elektronika a elektrozařízení
- Domácí potřeby a nábytek
- Knihy, časopisy a papírenské zboží
- Hračky a hry
- Sportovní a outdoorové vybavení
- Kosmetika a osobní péče
- Jiné (specifikujte): _____

2. Které materiály nejčastěji swapujete?

Označte „X“ u všech materiálů, které obvykle swapujete. Dále prosím uveďte dva hlavní materiály, které swapujete nejvíce: „1“ pro materiál, který swapujete nejvíce a „2“ pro materiál, který swapujete nejméně.

Číslo Označení

- Plast
- Sklo
- Kov
- Dřevo
- Textil
- Papír
- Keramika
- Elektronické komponenty
- Jiné materiály (specifikujte): _____

3. Odhadněte celkovou váhu všech předmětů, které jste swapovali v posledních 6 měsících (v kilogramech.

Udávejte celá čísla.

_____ kg

4. Jak často swapujete?

Vyberte jednu možnost zakroužkováním.

- Denně
- Několikrát týdně
- Týdně
- Několikrát měsíčně
- Měsíčně
- Občas (méně často než měsíčně)

5. Dodržujete (i částečně) některý ze životních stylů?

Zaškrtněte všechna pole, která se na vás vztahují.

- Minimalismus
- Zero waste (Bez odpadu)
- Frugalismus (Úsporný životní styl)
- Udržitelný životní styl
- Jiný (specifikujte): _____
- žádný

6. Jaká je vaše hlavní motivace pro účast na swapování?

Zaškrtněte „X“ u všech motivací, které vás vedou k swapování. Dále prosím uveďte primární(hlavní) motivaci pomocí „1“ a sekundární (méně důležitou) jako „2“.

Číslo Označení

- Finanční úspora
- Ekologický přínos
- Posílení komunitních vazeb
- Pocit osobního uspokojení
- Jiné (specifikujte): _____

7. Uveďte věkovou kategorii, do které spadáte.

Vyberte jednu možnost zakroužkováním.

- 18-24 let
- 25-34 let
- 35-44 let
- 45-54 let
- 55-64 let
- 65 let a více

8. Prosím, označte pohlaví, se kterým se nejvíce identifikujete.

Vyberte jednu možnost zakroužkováním.

- Muž
- Žena
- Jiné / Preferuji neodpovídat

9. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Vyberte jednu možnost zakroužkováním.

- Základní vzdělání
- Středoškolské vzdělání bez maturity
- Středoškolské vzdělání s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské bakalářské vzdělání
- Vysokoškolské magisterské nebo inženýrské vzdělání
- Vysokoškolské doktorské vzdělání

Děkujeme za váš čas a za poskytnuté informace. Vaše odpovědi nám pomohou lépe porozumět preferencím a motivacím lidí, kteří se zajímají o alternativní životní styly a udržitelnost.

Jiří, podnikatel

1. Zkušenosti se swapováním

Můžete popsat vaši první zkušenost se swapováním? Co vás k tomu přivedlo?

Prvně jsem vlastně nezáměrně swapnul části klimatizace za službu. Byl jsem na opravě u zákazníka, kdy řekl, že vše nepotřebné vyhodí, přitom já bych to použil, a on s tím byl v pohodě. Jeho odpad pro mě poklad.

Jaké předměty jste se rozhodli swapovat a proč?

Součástky z porouchaných klimatizací, protože se mi hodí při práci.

2. Motivace pro swapování

Co je pro vás hlavní motivací k účasti na swapových akcích?

To že ušetřím a seženu součástky, co se už neprodávají.

Jak se vaše motivace k účasti na swapových akcích vyvíjela časem?

Na akce tak často nechodím, protože tam není toto specifické zboží.

3. Percepce udržitelnosti a minimalizace odpadu

Jak podle vás swapování přispívá k udržitelnosti a minimalizaci odpadu?

U mě se ušetří hodně technického odpadu. Lidé to vyhazují, protože doopravdy nevědí, co s tím, a ne proto, že by chtěli. Takže tím, že si to беру, dost ušetřím.

Máte příklady z vaší vlastní zkušenosti, kdy swapování vedlo k výraznému snížení odpadu?

Jako teď i dělám to, že třeba беру zbytky za radu. Lidé často chtějí poradit, jaká jiná firma nebo stroj. Já mám náhradní díly a oni moje znalosti a zkušenosti.

4. Vliv na životní styl

Jak se účast na swapových akcích odrazila ve vašem každodenním životě a nákupních návycích?

Rozhodně teď dělám víc zastávek na cestě, ale vše mám vždy dobře naplánované, takže mě to zase tolik nezmění trasu.

Došlo k nějakým změnám ve vašem přístupu k spotřebě od té doby, co jste se zapojili do swapování?

Rozhodně od té doby vnímám jinak věci z druhé ruky a ušetřím hodně tím, že nemusím vše shánět. Navíc často se ty věci ani už neprodávají. Jako moje garáž je sklad, ale fakt se to hodí.

5. Sociální a komunitní aspekt swapování

Jaké sociální interakce a vztahy se vyvíjejí během swapových akcí? Máte nějaké konkrétní zkušenosti, které byste mohli sdílet?

Většinou se jedná o jednorázové výměny, ale vždy si prohodím nějaké to slovo, což je fajn.

Ale s někým měním pravidelně. Třeba s kamarády z dílny od aut, já jim i stávám díly k nim, a oni se mi starají o auto.

Jak podle vás swapování ovlivňuje pocit sounáležitosti v místní komunitě?

Možná, jestli to zvětšuje sounáležitost, ale rozhodně se potkám s mnohem více lidmi.

6. Bariéry a výzvy swapování

Narazili jste při swapování na nějaké bariéry nebo výzvy? Jak jste je překonali?

Je blbé, když ti lidé prostě přestanou komunikovat.

To domlouvání a vše je strašně otravné. Často se jim nikam ani nechce. Asi takhle se k tomu nestavím, ale člověk se pak naučí filtrovat a je to dobré.

Jaké jsou podle vás hlavní překážky pro větší zapojení lidí do swapování?

Tak to, že lidé mají použité věci za špatné, a taky se moc nenesou nějaké větší akce. Všechny blešáky atd. furt jsou na základě peněz a ne směny.

společnost Quickster s.r.o.

1. Zkušenosti se swapováním

Můžete popsat vaši první zkušenost se swapováním? Co vás k tomu přivedlo?

Vysoké ceny produktů v obchodech.

Jaké předměty jste se rozhodli swapovat a proč?

Obalový materiál (krabice) a výplňový materiál (bublínky).

2. Motivace pro swapování

Co je pro vás hlavní motivací k účasti na swapových akcích?

Začalo to penězi a úsporami. Nyní už i enviromentální zodpovědnost.

Jak se vaše motivace k účasti na swapových akcích vyvíjela časem?

Ukázalo se, že existuje více lidí, kteří nepodporují plýtvání a rádi si věci vymění. Tedy jen kromě minimalizace nákladů nás v tom podpořil i zájem jiných lidí.

3. Percepce udržitelnosti a minimalizace odpadu

Jak podle vás swapování přispívá k udržitelnosti a minimalizaci odpadu?

V současné době minimálně, až zanedbatelně. Jedinci, kteří swapování provozují, tak jako tak nemohou ovlivnit věci typu „mýdlo v 3 obalech místo 1“. A mýdlo není běžný předmět swapování.

Máte příklady z vaší vlastní zkušenosti, kdy swapování vedlo k výraznému snížení odpadu?

Ano. Měníme si výše uvedené materiály – a často se tak sníží objemy odpadů v domácnostech.

4. Vliv na životní styl

Jak se účast na swapových akcích odrazila ve vašem každodenním životě a nákupních návycích?

V běžném každodenním životě nijak. Jen se občas díváme do facebookových skupin.

Došlo k nějakým změnám ve vašem přístupu k spotřebě od té doby, co jste se zapojili do swapování?

Osobně nijak. Jen vidím kolem sebe více lidí, co vidí věci podobně.

5. Sociální a komunitní aspekt swapování

Jaké sociální interakce a vztahy se vyvíjejí během swapových akcí? Máte nějaké konkrétní zkušenosti, které byste mohli sdílet?

Za nás nic, co by stálo za řeč. Když nám vypadne nějaká protistrana, nahradíme ji někým jiným. Druhé strany to ohledně nás mají stejné.

Jak podle vás swapování ovlivňuje pocit sounáležitosti v místní komunitě?

Nedokážu říci. Ze svého pohledu nevidím, že by to mělo něco ovlivňovat.

6. Bariéry a výzvy swapování

Narazili jste při swapování na nějaké bariéry nebo výzvy? Jak jste je překonali?

Nevím o žádných.

Jaké jsou podle vás hlavní překážky pro větší zapojení lidí do swapování?

Někteří, kteří by mohli využít, neví, že něco takového je nebo nevlastní zařízení, kterých je potřeba (mobil) nebo nemají příslušné účty (Facebook pro přístup do skupin na něm). Jinak je hlavní překážka status „spotřební společnosti“.

Jakub, občan

1. Zkušenosti se swapováním

Můžete popsat vaši první zkušenost se swapováním? Co vás k tomu přivedlo?

O Swapování jsem se dozvěděl na internetu a přišlo mi to jako fajn způsob, jak se ekologicky zbavit nepotřebných věcí. Zároveň si můžu odškrtnout dobrý skutek pro daný den, neboť nevyžadují nic na oplátku.

Jaké předměty jste se rozhodli swapovat a proč?

Nepotřebné věci v domácnosti. Oblečení, menší nábytek a starší elektronika.

2. Motivace pro swapování

Co je pro vás hlavní motivací k účasti na swapových akcích?

Darovat nepotřebné věci, a tudíž dobrý pocit, který zahřeje u srdíčka.

Jak se vaše motivace k účasti na swapových akcích vyvíjela časem?

V průběhu času jsem se stal součástí komunity a vybudoval si několik přátelství, tudíž motivací již není pouze darování/výměna hmotných statků ale i poznání lidí se stejnými názory a filosofií.

3. Percepce udržitelnosti a minimalizace odpadu

Jak podle vás swapování přispívá k udržitelnosti a minimalizaci odpadu?

Velmi. Pokud je věc využita tak dlouho, jak je jen možné, tak tím logicky odpadá nutnost koupení věci nové. A jak je známo samotná výroba a konzum je to, co způsobuje ekologickou zátěž.

Máte příklady z vaší vlastní zkušenosti, kdy swapování vedlo k výraznému snížení odpadu?

Věřím, že většina věcí, které jsem daroval, ještě posloužila, tudíž se stala odpadem později, než je běžné.

4. Vliv na životní styl

Jak se účast na swapových akcích odrazila ve vašem každodenním životě a nákupních návycích?

Samozřejmě se obecně snažím vyvarovat nákupu nepotřebných věcí, nicméně občas si nemohu pomoci a zkrátka si pořídím věc, která nahradí nějakou již existující v mé domácnosti. Díky Swapovým akcím však netrpím výčitkami, neboť věřím, že ona nepotřebná věc ještě najde využití u někoho jiného a neskončí na skládce.

Došlo k nějakým změnám ve vašem přístupu k spotřebě od té doby, co jste se zapojili do swapování?

Níjak výrazně se můj přístup nezměnil, ale jak jsem zmiňoval, díky swapování mám lepší pocit.

5. Sociální a komunitní aspekt swapování

Jaké sociální interakce a vztahy se vyvíjejí během swapových akcí? Máte nějaké konkrétní zkušenosti, které byste mohli sdílet?

Rád si popovídám, avšak je jasné, že ne každý je zvědavý na Vaše vyprávění. Řekl bych, že pro většinu lidí je to stále jen o věcech samotných, nicméně i to je samozřejmě v pořádku. Když má někdo zájem si popovídat i nad rámec běžných frází, tak jsem

velmi rád, neboť jsem značně upovídaný, a jak jsem zmiňoval, rád se setkávám s novými lidmi. Je pravdou, že i svou partnerku jsem poznal vlastně díky swapování.

Jak podle vás swapování ovlivňuje pocit sounáležitosti v místní komunitě?

Velmi pozitivně. Setkání s ekologicky smýšlejícími lidmi je vždy příjemné.

6. Bariéry a výzvy swapování

Narazili jste při swapování na nějaké bariéry nebo výzvy? Jak jste je překonali?

Občas se najde někdo nespolehlivý, kdo projeví o věc zájem, třeba i potvrdí převzetí a pak se neukáže. Nicméně toto je naštěstí výjimkou.

Jaké jsou podle vás hlavní překážky pro větší zapojení lidí do swapování?

Nezájem o ekologii, nezájem pomáhat druhým, nechut' interagovat s jinými lidmi, cenová dostupnost nového zboží a nezájem o použité věci.

Jana, úřad

1. Zkušenosti se swapováním

Můžete popsat vaši první zkušenost se swapováním? Co vás k tomu přivedlo?

Na úřadě jsme se zbavovali psacího stolu a místo abysme ho vyhodili, řekla jsem, že ho můžeme dát zadarmo. Šéf s tím byl v pořádku, a tak jsem to zařídila.

Jaké předměty jste se rozhodli swapovat a proč?

Psací stůl, aby přestal zabírat místo.

2. Motivace pro swapování

Co je pro vás hlavní motivací k účasti na swapových akcích?

To, že se zbavím věcí, které nepotřebuji, a vím, že je ještě někdo využije, mi dává mnohem lepší pocit, než kdybych je prostě vyhodila.

Jak se vaše motivace k účasti na swapových akcích vyvíjela časem?

Tak nejdřív je to hlavně ten dobrý pocit, ale pak mi došlo, že já na tom také vydělám. Někdy to vyměním za marmeládu, nakládanou cibuli nebo třeba zeleninu ze zahrádky. Takže nejenže mám dobrý pocit, ale oba účastníci získají něco, co ten druhý už nepotřebuje, a ještě ušetříme.

3. Percepce udržitelnosti a minimalizace odpadu

Jak podle vás swapování přispívá k udržitelnosti a minimalizaci odpadu?

Dávat věcem delší životnost podle mě hraje důležitou roli, a často i látky nebo oblečení lidé používají a šijí z nich panenky a další věci. Myslím, že i jen měsíc navíc u životnosti se velmi projeví, když je lidí tolik a místo na odpad není.

Máte příklady z vaší vlastní zkušenosti, kdy swapování vedlo k výraznému snížení odpadu?

Ano, dávala jsem pryč celou kuchyň – linku atd., a lidé si to vzali, což je podle mě aspoň něco významného aspoň z pohledu váhy.

4. Vliv na životní styl

Jak se účast na swapových akcích odrazila ve vašem každodenním životě a nákupních návycích?

Nejdřív hledám u lidí než na internetu, a často najdu i něco lepšího než v obchodě, protože se to už neprodává.

Došlo k nějakým změnám ve vašem přístupu k spotřebě od té doby, co jste se zapojili do swapování?

"Nákup se snížil. Nejde to se vším, ale často si rozmyslím, jestli to koupit, nebo ne, protože si řeknu: 'Hm, nedalo by se to vyměnit?' Ušetřím peněženku i planetu, a když se to zničí, nebude mi to tolik líto.

5. Sociální a komunitní aspekt swapování

Jaké sociální interakce a vztahy se vyvíjejí během swapových akcí? Máte nějaké konkrétní zkušenosti, které byste mohli sdílet?

Ne že bych si přímo udělala přátele, ale třeba pravidelně měním třešně za cukety. Každý máme na zahradě něco jiného, a tak to vyměníme.

Jak podle vás swapování ovlivňuje pocit sounáležitosti v místní komunitě?

Myslím, že na první pohled to nevypadá, že by to zase tak užívalo vztahy, ale pasivně se o lidech a jejich návycích učíme víc, a v dnešní rychlé anonymní době je to velká změna.

6. Bariéry a výzvy swapování

Narazili jste při swapování na nějaké bariéry nebo výzvy? Jak jste je překonali?

No, někdy je ta domluva nic moc. Lidé něco chtějí, a pak změni názor nebo se domluví, ale pak na místo nedorazí. Ale s časem se naučí, a i jsou mezi námi lidé, kteří to prostě nedodržují. Takže začátek je těžší, ale pak už je to v pořádku.

Jaké jsou podle vás hlavní překážky pro větší zapojení lidí do swapování?

Určitý odpor k věcem z druhé ruky a mentalita 'co je nové, je lepší', existuje, ale člověk musí chtít a mít čas a být flexibilní.

Pavel, úřad

1. Zkušenosti se swapováním

Můžete popsat vaši první zkušenost se swapováním? Co vás k tomu přivedlo?

Jistě. Poprvé jsem se se swapováním setkal před několika lety, když jsem hledal způsob, jak se zbavit elektronického odpadu. Měl jsem spoustu elektroniky, která byla v dobrém stavu, ale už jsem pro ni zkrátka neměl žádné využití, a nechtěl jsem ji jen tak vyhodit. Místo toho jsem se rozhodl vyzkoušet swapování. Napadlo mě, že elektroniku ještě určitě někdo využije a já bych díky swapu dostal ideálně také něco, co bych sám využil.

Jaké předměty jste se rozhodli swapovat a proč?

Zkušenosti se swapováním mám převážně s různou elektronikou, jako jsou chytré telefony, tablety a notebooky. Jedním z příkladů zboží, které jsem se rozhodl vyměnit, byl smartphone, který jsem v minulosti nahradil modernějším zařízením. Přestože byl stále v dobrém funkčním stavu, ležel nevyužitý v šuplíku. Místo abych ho nechal jen tak ležet nebo ho vyhodil, rozhodl jsem se ho vyměnit. Co se týče důvodu, tak zaprvé to pro mě byl způsob, jak zajistit, aby se zařízení nadále používalo, místo abych přispíval k elektronickému odpadu. Takovouto výměnou jsem ho mohl předat někomu, kdo ho potřebuje a bude ho dále využívat, čímž jsem de facto prodloužil jeho životnost a snížil jeho dopad na životní prostředí.

2. Motivace pro swapování

Co je pro vás hlavní motivací k účasti na swapových akcích?

Nebudu lhát, jednou z mých hlavních motivací pro účast na swapových akcích je možnost vyzkoušet „nové“ věci. Je to příležitost, jak si vyčistit prostor a zároveň získat věci, které jsem ještě nevyzkoušel (většinou jsem vyměňoval elektro za elektro). Navíc věřím, že je to docela zodpovědný přístup ke spotřebě.

Jak se vaše motivace k účasti na swapových akcích vyvíjela časem?

Postupem času se moje motivace k účasti na takových výměnných akcích změnila ze zmíněného zaměření na získávání nových věcí na hlubší závazek k udržitelnosti obecně, protože jsem si postupně začal více uvědomovat dopad konzumerismu na životní prostředí.

Swapování jsem pak začal vnímat nejen jako způsob výměny zboží, ale také jako smysluplný krok ke snižování množství odpadu a podpoře oběhového hospodářství.

3. Percepce udržitelnosti a minimalizace odpadu

Jak podle vás swapování přispívá k udržitelnosti a minimalizaci odpadu?

Prodlužuje životnost výrobků a snižuje poptávku po novém zboží. Výměnou předmětů s ostatními zabráním tomu, aby tyto předměty skončily předčasně na skládkách, a tím snižuji množství odpadu.

A jak jsem již zmínil, swapování navíc podporuje oběhové hospodářství tím, že podporuje opětovné použití a nové využití zdrojů, což snižuje potřebu surovin a energeticky náročných výrobních procesů spojených s výrobou nových předmětů.

Máte příklady z vaší vlastní zkušenosti, kdy swapování vedlo k výraznému snížení odpadu?

Asi viz. moje odpověď na otázku v kategorii 1 – díky swapu jsem, místo vyhození několika chytrých telefonů a notebooků, poslal tuto naprosto použitelnou elektroniku „dál“. Náklady na výrobu i likvidaci takové elektroniky jsou obrovské, a proto toto řešení vidím jako jediné správné – zajistit, aby se tyto věci používaly až opravdu do té doby, kdy přestanou být použitelné.

4. Vliv na životní styl

Jak se účast na swapových akcích odrazila ve vašem každodenním životě a nákupních návycích?

Účast na výměnných akcích významně ovlivnila můj každodenní život a nákupní zvyklosti, protože podporuje uvědomělejší a udržitelnější přístup ke spotřebě. Podpořila mě v tom, abych upřednostňoval opětovné použití a změnu účelu zboží, což vedlo ke snížení množství odpadu a vědomějšímu zohlednění dopadu mých nákupů na životní prostředí.

Došlo k nějakým změnám ve vašem přístupu k spotřebě od té doby, co jste se zapojili do swapování?

Rozhodně se výrazně změnil. Začal jsem se při nákupech dávat přednost věcem, které mají hlavně dlouhou životnost. Místo abych podléhal impulzivním nákupům nebo nákupům levných, ale nekvalitních výrobků z obchodů jako např. AliExpress nebo TEMU, zvažuji nyní před pořízením výrobků jejich životní cyklus a dopad na životní prostředí.

5. Sociální a komunitní aspekt swapování

Jaké sociální interakce a vztahy se vyvíjejí během swapových akcí? Máte nějaké konkrétní zkušenosti, které byste mohli sdílet?

Mohu zmínit jednu konkrétní zkušenost na místním swapovém setkání, kde jsem se setkal s lidmi s různým zázemím a zájmy, ale se společným odhodláním snižovat množství odpadu. Postupem už to nebylo jen výměně věcí, ale také o sdílení tipů a zkušeností. Tyto interakce nejen obohatily mé zkušenosti se swapováním, ale také přispěly k pocitu sounáležitosti a společného cíle v rámci širšího hnutí za udržitelnost.

Jak podle vás swapování ovlivňuje pocit sounáležitosti v místní komunitě?

Řekl bych, že swapování podporuje vazby a spolupráci mezi jednotlivými účastníky těchto výměn. Účastí na swapových akcích mají jednotlivci příležitost zapojit se do kontaktu s dalšími lidmi, kteří sdílejí podobné hodnoty a zájmy, což vytváří pocit vzájemné podpory.

6. Bariéry a výzvy swapování

Narazili jste při swapování na nějaké bariéry nebo výzvy? Jak jste je překonali?

Ano, při výměně jsem se setkal s některými problémy, například s hledáním vhodných protějšků pro zboží, které chci vyměnit, nebo s logistickými problémy, jako je doprava nebo setkání s ostatními účastníky. Ale to ovšem není nic, co by nepřekonala trocha flexibility a jasné komunikace.

Jaké jsou podle vás hlavní překážky pro větší zapojení lidí do swapování?

Myslím, že mezi hlavní překážky, které brání většímu zapojení lidí do výměnných obchodů, patří omezená informovanost nebo dostupnost výměnných akcí nebo komunit a určitě také možné obavy o kvalitu nebo stav vyměňovaných věcí.

Tadeáš, občan

1. Zkušenosti se swapováním

Můžete popsat vaši první zkušenost se swapováním? Co vás k tomu přivedlo?

Má první zkušenost se swapováním? Vzpomínám si, že to byla zvědavost. Něco jsem zahlédl na internetu a říkal jsem si, proč nezkusit vyměnit věci, které už nepotřebuji, za něco, co bych mohl využít. Byla to spontánní rozhodnutí bez velkých očekávání.

Jaké předměty jste se rozhodli swapovat a proč?

Na začátku to byly hlavně přebytky z domácnosti. Staré knihy, které jsem už přečetl, oblečení, co mi nesesedělo, nebo věci, co jsem dostal, ale nevyužil. Byl to skvělý způsob, jak se zbavit nepotřebných věcí a zároveň získat něco, co mi může ještě posloužit.

2. Motivace pro swapování

Co je pro vás hlavní motivací k účasti na swapových akcích?

Moje motivace měla vždy víc důvodů. Chtěl jsem nejen recyklovat a minimalizovat odpad, ale i objevovat nové věci a setkávat se s lidmi s podobným zájmem. S časem se to rozšířilo i na snahu podporovat místní komunity.

Jak se vaše motivace k účasti na swapových akcích vyvíjela časem?

Jak čas plynul, mé pochopení významu swapování se prohloubilo. Uvědomil jsem si, že je to o mnohem víc než jen o výměně věcí. Je to o vytváření hodnoty z toho, co by jinak skončilo na skládce, a o podporování udržitelného životního stylu.

3. Percepce udržitelnosti a minimalizace odpadu

Jak podle vás swapování přispívá k udržitelnosti a minimalizaci odpadu?

Swapování je fantastický způsob, jak přistupovat k udržitelnosti. Místo aby nové věci neustále přicházely a staré končily na skládce, swapování dává věcem nový život. Je to nekonečný cyklus.

Máte příklady z vaší vlastní zkušenosti, kdy swapování vedlo k výraznému snížení odpadu?

Jednou jsem na swapu získal hodně starých prostěradel, které byly ideální pro místní dílnu. Místo nákupu nových používali tyto k čištění a údržbě.

4. Vliv na životní styl

Jak se účast na swapových akcích odrazila ve vašem každodenním životě a nákupních návycích?

Postupně se propsala změna. Teď, když potřebuji něco nového, nejprve zvážím swap nebo nákup v second handu. Kromě jídla a bot skoro nové zboží nenakupuji, měním, kupuji v second handech, nalézám, dostávám.

Došlo k nějakým změnám ve vašem přístupu k spotřebě od té doby, co jste se zapojili do swapování?

Snažím se vše, co už nepotřebuji, posunout dál - buď prodejem, darováním nebo swapem.

5. Sociální a komunitní aspekt swapování

Jaké sociální interakce a vztahy se vyvíjejí během swapových akcí? Máte nějaké konkrétní zkušenosti, které byste mohli sdílet?

Potkávám se se stejně/podobně naladěnými lidmi, ale asi je to i trochu nevýhoda, na člověka se kouká divně, že daruje/mění věci a využívá použité věci.

Jak podle vás swapování ovlivňuje pocit sounáležitosti v místní komunitě?

Minimálně tím směrem, že se lidé musí vidět osobně.

6. Bariéry a výzvy swapování

Narazili jste při swapování na nějaké bariéry nebo výzvy? Jak jste je překonali?

Lidé jsou někdy nespolehliví nebo přestanou reagovat na zprávy. Překonával jsem je trpělivostí a hledáním alternativních cest, jak věci swapovat, například online platformy nebo lokální skupiny.

Jaké jsou podle vás hlavní překážky pro větší zapojení lidí do swapování?

Ne všude se swapy konají, takže dojíždění, platba vstupného a omezený výběr může být problém.

Absence swapovacích míst, případně otevírací doba swapovacích míst, nedostatek re-use center.